

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

MEDDELELSER
OM
ORDRUP LATIN- OG REALSKOLE

FORBEREDELSESSKOLE

KOSTSKOLE

FÆLLESSKOLE

1900—1901

STEGE

L. M. TOMMERUPS BOGTRYKKERI

1901

MEDDELELSER

OM

ORDRUP LATIN- OG REALSKOLE

FORBEREDELSESSKOLE

KOSTSKOLE

FÆLLESSKOLE

1900—1901

STEGE

L. M. TOMMERUPS BOGTRYKKERI

1901

Pædagogiske
Strømninger og Nydannelser

særlig

indenfor den højere Skole

af

H. C. Frederiksen

1

Indledning

Ingen af mine Læsere venter vel, at jeg under denne Overskrift vil bringe en historisk Oversigt over alt det, der som Tanker, Planer eller fuldbragte Kendsgerninger giver Nutiden dens Præg paa Skolens Omraade. For saa vidt bliver ingen skuffet. — Det, jeg har at bringe, er nærmest, hvad jeg selv har oplevet; lidt af det er Resultater af min Læsning og af Foredrag, jeg har hørt.

Jeg skriver hovedsagelig om danske Forhold, men er selvfølgelig ikke uberørt af Strømninger, der gaar gennem andre Lande, særlig de nordiske. Og den nærmeste Grund til, at jeg giver mig i Lag med dette Arbejde, er mit Ønske om at delagtiggøre Skolens

Forældrekrede i noget af det Liv, der rører sig indenfor vort Skoleværks tilsyneladende saa rolige Overflade. Vi Lærere tør vel nok tro, de danske Hjem kan mærke, der er Liv i vort Arbejde og et levende personligt Vekselforhold mellem os og vore Elever; men jeg tager vel næppe fejl, naar jeg mener, at Hjemmene som Regel kun i ringere Grad er vidende om, at der ikke mindst under Eksamensskolernes maaske særlig konservative Ydre for Tiden er en stærk Bevægelse baade paa de store, almene pædagogiske Spørgsmaals Omraade og paa Undervisningens Omraade i snævrere Forstand. Denne Bevægelse omfatter dels, hvad jeg i Overskriften har kaldt Strømninger, hvormed jeg mener det, der endnu hovedsagelig hører hjemme i Mulighedernes Verden som Overvejelser, Planer, mer eller mindre bevidste og mer eller mindre paatrængende Ønsker og Forhaabninger, — dels fuldbragte Kendsgerninger som en stærk og samlet Bevægelses Resultater; det er nærmest disse sidste, jeg tænker paa ved Ordet Nydannelser. Men selvfølgelig kan der ikke overalt drages nogen skarp Grænselinje imellem det, der hører Mulighedernes, og det, der hører Virkelighedens Verden til; enkelte af Nydannelserne er nemlig først lige begyndt at vikle sig ud af Mulighedernes Svøb; og desuden kan det jo ikke være anderledes end, at hvad der i een Skole staar som en fuldbragt Kendsgerning, i en anden ikke er naaet videre end til at være et energisk tilstræbt men endnu ikke virkeliggjort Ideal, medens det i en tredje kun lige skimtes som en fremspirende Tanke, og i en fjerde maaske slet ikke skimtes.

At det har sin Betydning, at de danske Hjem ogsaa paa dette Omraade mere og mere kan sættes i Stand til at blive delagtige i det Liv, der rører sig indenfor Skolens Mure, og komme til at staa mere og mere forstaaende over for den enkelte Skoles pædagogiske Bestræbelser, — det behøver her næppe nogen Begrundelse. Man har i lange Tider alt for let slaaet sig til Ro med den Tanke, at man i det væsentlige kendte en Skole, naar man kendte dens Artsnavn og vidste, hvilke Eksaminer den dimitterede til. Og ganske vist kender man *noget*, naar man ved dette; men der bliver dog meget vigtigt tilbage, man ikke kender, og det blandt andet af den Grund, at mens Artsnavne og Særnavne, Eksamensnavne og Fagnavne bliver staaende fast, kan det Indhold, en ny Slægt lægger ind i de gamle Ord og Navne, ganske umærkeligt, fordi det sker langsomt, undergaa saa store Forandringer, at der en skøn Dag under det gamle Navn staar en Skole, som ikke mere er det, man gaar og tror, den er. Det gælder derfor for os Skolefolk, ikke blot om selv at følge med, men ogsaa at gøre Hjemmene delagtige i den Bevægelse, der foregaar.

2

Paa Strøget

Ens Undervisning for alle; hermed betegnes det yderste Maal for en Bevægelse, der gaar i Retning af fuld Ensartethed paa Undervisningens Omraade.

Jeg er foreløbig ikke naaet videre end til at forstaa dette Krav. Til at kæmpe for det eller til at

bekæmpe det føler jeg mig ikke opfordret. Før der kan tænkes paa at virkeliggøre noget i den Retning, maa der i hvert Fald være foregaaet kendelige Omdannelser baade politiske og pædagogiske indenfor vort Folk.

Der er derimod en Strømning, som er os alle langt nærmere, og som det er nødvendigt at fæste sin Opmærksomhed paa. Jeg kan kortelig betegne den ved det Udtryk, der staar over dette Afsnit. Indenfor den samme Art af Skoler skal alt være ens; alle Latin-skoler skal undervise i de samme Fag i samme Udstrækning, alle Realskoler skal undervise i de samme Fag i samme Udstrækning og saa fremdeles. Dermed opnaas, mener denne Bevægelses Talsmænd, den Fasthed, Sikkerhed og Tryghed, som Samfundet ikke kan undvære. Alt indtil de mindste Enkeltheder skal være lovordnet; jo fastere og snævrere Reglementer, jo mere Betyggelse.

Og hvem skal give Lovene og Reglementerne? hvem skal vaage over deres Overholdelse? — Selvfølgelig Staten. — Denne Bevægelse fører os længere henimod det Maal, der tydelig udtales fra flere Sider: alle Skoler skal være Statsskoler.

Jeg kalder denne Bevægelse en tilbagegaaende Bevægelse og vil ikke dermed tilkendegive, at den er forkastelig; der kan jo findes noget paa en tilbagelagt Vej, der endnu ikke er helt udnyttet; der kan jo ogsaa findes noget, der aldrig bliver saaledes udnyttet, at vi jo ikke atter og atter kan have behov at ty tilbage til det igen. Men tilbagegaaende er Bevægelsen, fordi den fører længere og længere bort fra den personlige Frihed.

Jeg ved godt, der med fuld Ret kan siges adskiligt til Forsvar for en saadan Skoleordning; jeg har i mange Aar levet under den og kender den; jeg ved ogsaa, at der indenfor de nøjagtig afstukne Grænser kan indrømmes en Skole nogen Frihed, selvfølgelig for Resten! ellers kunde den jo ikke holde ud at leve; ja rent personligt kan der endogsaa være adskilligt at sige Tak for. Men Systemet bliver jo derfor det samme, og Statens øverste Tilsynsmænd maa tjene Systemet; ellers maatte de jo vige deres Plads.

Jeg skal ikke her fremhæve Fordelene ved Statskolen. Det Hverv tør jeg vist trøstigt overlade til andre. Derimod ligger der lige paa min Vej den Opgave at vise, hvilke Farer denne Bevægelse efter mine Tanker og min Erfaring fører med sig.

Den første Fare, jeg vil pege paa, er denne, at Undervisningen i hver enkelt af de store Grupper af Skoler vil komme til at bevæge sig nøjagtig paa de samme Veje; alle vil komme til at færdes „paa Strøget“; og *udenfor det er der egentlig ingen, der har noget at gøre.*

I dette sidste ligger Faren.

Alt, hvad der bevæger sig paa dette ene og samme „Strøg“, bliver saa betrygget, saa betryggende, saa justeret, saa uangribeligt, at saa at sige alle andre Veje tilsidst bliver utænkelige. Vi vil saa opleve — hvad nu dog ikke helt er Tilfældet —, at f. Eks. alle Latinskoleelever bliver mere eller mindre vidende indenfor nøjagtig de samme Grænser, og alle Eleverne absolut uvidende paa alle Omraader, der falder udenfor Grænselinjen, hvormegen kostbar Afgrøde der end kunde høstes paa disse Omraader.

Og dette kalder jeg et aandeligt Værditab af uberegnelig Storrelse.

Den næste Fare, jeg vil pege paa, er, at *Eksamensvæsenet* yderligere vil komme til at brede sig.

Jeg ved godt, at Statsskoler og Eksamensskoler ikke nøjagtig er det samme; der er jo Privatskoler, hvor Eksamensvæsenet trives frodigt nok, og hvor endog dets Skyggesider træder allergrellest frem. Men en ret stærk Sammenhæng imellem Statsskolen og Eksamensvæsenet er for Tiden saa kendelig og saa naturlig, at jeg vel tør forsvare at give mine Bemærkninger om Eksamensvæsenet her med det samme.

Ogsaa her vil jeg overlade Forsvaret til andre — ikke for at gøre mig Arbejdet let, men særlig fordi jeg tror, at Eksaminerne hos hver enkelt af mine Læsere har en varm Defensor, der blandt andet kan bygge sit Forsvar paa aarelangt Hævd og paa det bestaaendes Ret.

Jeg angriber Eksaminerne, først fordi de bidrager til at udvortesgøre Undervisningen i Stedet for at udbyde den. Jo mere Skolen af sine Elever kræver Tilegnelse og Forstaaelse, og jo mere den derfor maa sætte Ramser og anden Udenomskundskab i anden Række, jo mere bliver der, som i hvert Fald for Børn ikke egner sig til at lægges frem ved en Eksamen, ja, det bliver vel endog det værdifuldste af det, de „kan“, der ikke egner sig til at stilles til Skue ved Eksamensbordet.

De videstgaaende af dem, der kæmper mod Eksamensvæsenet — deriblandt jeg — hævder, at endog Skolernes Afgangseksamen kan undværes, idet en samvittig-

hedsfuld Lærerkreds med sin Bestyrer i Spidsen vel maa kunne give en udtømmende Udtalelse om, hvad hver af de Elever, der forlader Skolen, duer til, baade hvad Modenhed og Dygtighed i det hele angaar, og hvad Dygtighed i de enkelte Fag angaar. Jeg mener, en saadan Udtalelse kunde betyde mere end et Eksamenstestimonium; en Masse Tid og Arbejde, der nu gaar med til selve Præsenteringsforberedelsen, kunde bruges bedre; og Undervisningen i de sidste 2—3 Maaneder af hvert Skoleaar behøvede da ikke som nu at lide mere eller mindre Afbræk Skolen over, fordi uforholdsmæssig megen Kraft og Interesse særlig fra Bestyrelsens Side maa koncentreret paa Eksamensklassernes anstrængte Arbejde og derefter paa selve Eksamen, der med smaa Afbrydelser varer en Maaned. En Masse Penge til Censorer og Tilsyn kunde spares, og -- hvad der ikke vejer mindst i Vægtskaalen — en Masse Hovedpine, Fordøjelsesbesværigheder, Nervositet og anden Elendighed vilde spares.

Jeg tror ikke, det er for meget sagt, at *hele Folkets Helbredstilstand lider under Eksamensvæsenet.*

De, der ikke gaar *saa* vidt, som ovenfor skildret, ser dog i de saakaldte Aarsprøver en ret stor Urimelighed. En Skole ved jo nemlig godt, hvad hver af dens Elever kan, naar et Undervisningsaar er omme; der behøves ingen Aarsprøve med hele den store udvortes højtidelige og tidsspildende Præsentering til at afgøre, om en Elev kan flyttes op i en højere Klasse eller ikke. Det *er* afgjort, før Aarsprøven afholdes.

Med Eksamensvæsenet er vi atter „*paa Strøget*“, hvor det gælder om at tage sig ud, at være paa Mode,

at præsentere det, der falder i Øjnene, ja maaske endog at komme i Avisen. Og der er nylig med Rette gjort opmærksom paa den gamle Dame,*) der aldrig kunde blive færdig med at pakke sin Kuffert, naar hun skulde ud at rejse; for hun vilde have, at alt det, hun førte med sig, skulde ligge *øverst*; intet maatte trykkes, for saa var det ikke præsentabelt.

I uopløselig Forbindelse med Eksaminerne har vi *Karaktervæsenet*. Eksamenskarakterernes Betimelighed maa vel forelobig falde sammen med selve Eksamens Betimelighed. Jeg vil dog gerne rette et Angreb paa de saakaldte *daglige* Karakterer og kan med Glæde notere at baade i og udenfor Statsskolen er man forlængst bleven opmærksom paa, at en Skole har langt bedre Midler end disse udvortes Tegn, naar det gælder om at holde Hjemmene i Kendskab til Børnenes Standpunkt.

Lad mig oplyse, hvad jeg mener, med et Eksempel.

Hvad ved en Far og Mor, naar de læser i Karakterbogen, at Peter en Dag fik $g+$ i Dansk?

Egentlig ingenting!

Var det nogle sproglige Fænomener, Peter i den Time ikke havde haft rigtig Smag for? — eller var det Mangel paa Fantasi til at følge en digterisk Flugt, saa Peter ikke rigtig kunde svare paa de Spørgsmaal, der angik den mere ideelle Side af Læsestykket? — eller var Peters Tankegang ikke klar og ædruelig nok, saa det knob med at klare Forstandssiden af Indholdet? — var det Læsestykkets vanskelige Sprog, der havde

*) Verdandi 1. Hæfte 1901.

voldt Peter særlige Vanskeligheder ved Oplæsningen? — eller var det manglende Færdighed i saadant noget som *kunne—kunde—ligge—lægge*, der var kommet paa tværs? — var det overhovedet Evner i een eller flere Retninger, det havde skortet paa? — eller havde det været galt med Opmærksomheden i Timen, saa Svarene ikke faldt sikkert nok? — eller var det maaske Hjemme-forberedelsen, der havde manglet noget? — paa alt dette giver det lille g+ ikke noget Svar; der er i Virkeligheden i denne Karakterbetegnelse ikke noget-somhelst Holdepunkt for en pædagogisk Vurdering af Elevens Stilling til de Krav, Dansk læreren har stillet.

Og det var dog det, vi skulde have.

For der er vel næppe mere noget alvorligt Menneske, der tænker paa at bibeholde de daglige Karakterer som Spore for de smaa Ærgerrigheder, saa de kan blive til større Ærgerrigheder, — eller som bestemmende for Elevens „*Nummer*“ i Klassen eller for Lommepengenes Størrelse; — disse Misligheder er atter og atter blevet saa grundig belyste, at vi vist ganske rolig kan sætte dem udenfor alt, hvad der hedder Pædagogik.

Foruden det, der saaledes er at betegne som Misligheder og Farer ved den stærkt lovbundne Skole og det strængt gennemførte Eksamensvæsen, maa der ogsaa peges paa, at det vanskeligt kan undgaas, at Hensynet til den enkelte Elev mangen en Gang vil komme til at vige for Hensynet til den samlede Klasse. Jeg kan kortelig udtrykke det saaledes, at en tilbage-gaaende Bevægelse paa Undervisningens Omraade bl. a. vel altid vil være kendelig paa, at der tales mere

om den samlede Skole og de enkelte Klasser end om de enkelte Born: og af Klasserne vil det da særlig være Afgangsklasserne, der drager Opmærksomheden paa sig. Vi ser og hører endnu saa ofte, at en Skoles „Maal“ er *de Eksaminer*, den forbereder til. Hvor Afgangseksamen er Maalet, vil *den* blive bestemmende for hele Skolens Undervisningsplan; jo urokkeligere Eksamensfordringerne er, og jo mere der handles med „Points“, der skal komme ud som Enderesultat — og kommer de ikke, saa er der slet ikke noget Enderesultat, — jo mindre Frihed kan der indrommes Barne-naturen, for jo mindre Frihed har Skolen til at indrette sine Krav efter, hvad Bornene kan magte; d. v. s. jo mere krænkes den Grundregel, der bør være den herskende i al god Undervisning; at Kravene maa rette sig efter, hvad Bornene — d. v. s. hvert enkelt Barn — kan tilegne sig.

Jeg holder det for overflodigt at skrive et eneste Ord til Forsvar for et ordnet Skolevæsen med en omhyggelig og dygtig lagt fast Undervisningsplan; ogsaa jeg kender den gamle Frase: Jo mere Orden, jo mere Frihed. Jeg skriver selvfølgelig ikke mod *Orden*, — uden den var jo ingen Skole mulig, — men mod en *Ordning*, der rejser uovervindelige Hindringer for, at der kan tages tilbørligt Hensyn til Børnenes Natur, særlig de mindres.

Skulde saa nogen konservativ Skolemand sige, der er ingen Grund til Frygt saa lidt i Statsskolen som i den fri Skole, saa kan jeg jo kun hilse en saadan Udtalelse med stor Glæde, idet jeg tager den som Udtryk for, at der er en Trang til Stede til selv under

den strammeste Skoleordning at vogte det enkelte Barn.

Men mon vi dog ikke kommer Sandheden nærmere ved at sige: den paapegede Fare er *altid* nærværende i Skolerne, baade i Statsskolerne og de fri; vi maa *altid* være paa Vagt overfor den; det dybeste i hver enkelt Lærerpersonegheds pædagogiske Uddannelse bunder egentlig i denne Vagttjeneste for at værne den enkelte Elev i hans Ejendommelighed og med hans Begrænsning. Der vil *altid* være en Tilbøjelighed til at ordne Undervisningen fra oven nedad i Stedet for fra nedden opad; *altid* være en Fristelse til at studere „Fagene“ mere end Børnene og til at gøre Fagene til Herrer i Stedet for til Tjenere; og enhver Nydannelsestid i Skolernes Historie bunder *altid* i, at Studiet af Barnenaturen — og vi kan føje til: Kærligheden til Børnene — er vundet frem til at give større Klarhed over, hvad en Barnesjæl fra lille af trænger til; Fagundervisningen i det hele og i det enkelte er saa bleven formet efter dette.

Det er mig jo her slet ikke om at gøre at komme nogen Art af Skoler til Livs. Jeg mener kun at turde sige, at jo mere indsnævret en Skole er i sin Undervisning, og jo mere Eksaminerne dominerer, jo vanskeligere bliver det for Skolen at tage de nødvendige pædagogiske (d. v. s. baade fornuftige og menneskekærlige) Hensyn til de *enkelte* Elever. Og jeg tror, der er særlig Grund til at pege paa denne Fare, netop naar, som nu, Statsskolen og Eksamensskolen har mange Talsmænd og deriblandt nogle, hvis Ord betyder noget.

Har jeg i det foregaaende kaldt det et *Værditab*, at betydelige Vidensomraader slet ikke kan komme ind i Skolen, men maa ligge udyrkede hen, saa kan vi ogsaa tale om *Værditab*, naar i Børnenes Verden adskillige ikke kommer helt med eller tabes, fordi der ikke kan tages tilbørligt Hensyn til deres Ejendommelighed eller Begrænsning.

I begge Tilfælde bliver der „*Arealer*“, der ikke opdyrkes. Og til saadanne kan vel for det tredje regnes de Udviklingsmuligheder, der i Lærerpersongighederne ikke kom til fuld Virkeliggørelse, fordi Skolen ikke kunde stille dem saa frit, som dertil krævedes.

Om dette sidste mere i det følgende Stykke.

At indføre „fri“ Fag i den strengt lovbundne Skole er ikke gørligt. Man kunde pege paa *Religion* og *Svensk*, som de nu findes i Latinskolens to øverste Klasser; de er „fri“, d. v. s. de er ikke Eksamensfag. — Men det er netop Eksamenssystemets Ulykke, at det tvinger Skolerne til at skyde de Fag fra sig, der ikke er Eksamensfag, eller i hvert Fald til at gøre saa lidt ud af dem som muligt; de *betaler sig jo ikke, giver ingen Points*, og det er jo dem, Eksamensskolerne skal leve af.

De øvrige „fri“ Fag: Skrivning, Tegning, Sang og Gymnastik skal jeg ikke komme nærmere ind paa her. Tegning og Gymnastik vil nærmere blive berørt i et senere Afsnit. Dog kunde der nok være Grund til at pege paa den rentud sørgelige Stilling, Skrivningen har i Latinskolerne. Der er snart ikke en Latin-skoleelev eller en i Latinskolen uddannet Lærer, der kan skrive en ordentlig Haandskrift.

Et meget betegnende Eksempel paa den Stillestaaen, Lov-Systemet kan føre med sig, er nuværende *IV. Klusses Hovedeksamen*, som alle Skolemænd med Undervisningsinspektionen i Spidsen er enige om at kalde en urimelig Eksamen; men den staar urokkelig fast, — dog med Undtagelse af, at der kan pilles lidt ved Karaktergivnings-Reglementerne. Ingen Skole kan faa den mindste Forandring indført her, for Ministerium, Rigsdag og Skoler skal være enige, for at der kan gøres noget; og ingen Skolebestyrer kan bryde ud uden at miste sin Dimissionsret, d. v. s. sin Eksistens.

3

Den personlige Skole

Vi kommer nu til at se paa en Bevægelse, der gaar lige i modsat Retning af den, der er behandlet i det forrige Afsnit under Overskriften: *Paa Strøget*.

Jeg maa dog saa gøre den indledende Bemærkning, at det ikke er min Mening, at al Skyggen falder paa Strøget, alt Lyset udenfor, eller at alt levedygtigt ventes at skulle spire under Frihedens varme Sol paa det ene Sted, medens paa det andet Sted alt Liv kvæles under Lovens kolde Haand. Og naar vi ser paa de enkelte Lærerpersoneheder, saa ved jeg jo godt, at adskillige af dem staar paa Overgangen mellem gammelt og nyt, og at Skolefolket ikke saaledes staar

delt i to Lejre, at den ene ikke skulde tilegne sig noget af den andens Tanker og Erfaringer.

Men saa skal jeg for Resten, idet jeg nu gaar til Sagen, aabent vedkende mig, at den Strømning, der for Tiden stærkere og stærkere bærer hen mod *den personlige Skole*, og som har sit seneste historiske Mærkepunkt her i Norden i de grundtvigske Fri- og Højskoler, den har, i mine Tanker, ikke blot Betydning i Retning af Foryngelse, Friskhed, Bevægelighed og Nydannelse indenfor vort Skoleværk, men ogsaa Betydning som en frelsende Magt i vort aandelige Liv, og navnlig da en frelsende Magt for mange Børn af de mindre begavede og af de ejendommeligt begavede, der godt kan blive dygtige Mennesker, men ikke „paa Strøget“. — Noget er der allerede naaet; mange gode Kræfter har været i Virksomhed. Men vi skal meget længere frem endnu.

Modsætningen mellem Statsskolen og den personlige Skole leder uvilkaarlig Tanken hen paa Modsætningen mellem Statskirke og Frikirke, hvad jeg dog kun skal antyde — med den Tilføjelse, at en aandelig Bevægelse jo altid gaar fra det personlige, — gennem Staten —, tilbage til det personlige, — hvis den da naar saa vidt; for ikke sjældent tages den paa det andet Stadium op i Rangforordningen og bliver borte der. Strid om, hvad der er „bedst“, bliver jo let ørkesløs, idet Spørgsmaalet jo maa besvares forskelligt ud fra forskellige Tidsperioders afvigende Forudsætninger; hvad der er „bedst“ til een Tid, passer ikke til en anden.

Om den personlige Skole i Dag skal holdes for „bedre“ end Statsskolen, kan der ikke svares paa;

jeg ved ikke, om det danske Folk endnu er modent til at bære en helt fri Skole, saa lidt som jeg ved, om den kristne Menighed i Danmark endnu kan undvære Statens Stotte i Retning af borgerlige Love om, hvad vi kristeligt maa tro og gøre. — Derimod skal jeg søge at begrunde min ovenstaaende Udtalelse om den personlige Skoles Betydning -- netop for den Tid, vi nu alle staar midt i.

I den personlige Skole er Ansvarets Tyngdepunkt flyttet fra Staten over til den enkelte ledende Personlighed, der bygger sin Skole paa fri Grund, paa egne Tanker, saa han staar eller falder med sit Værk, og det med ham.

Jeg indrømmer, der er Skolefolk som andre Folk, der ikke i strængeste Forstand har „egne Tanker“ eller føler Kald til at lede noget paa eget Ansvar. Jeg siger selvfølgelig ikke et nedsættende Ord om dem, der er skabt og tildannet saadan, og mener, det er godt for dem, at der er en Magt udenfor dem, der kan tage Ansvaret og befale dem, hvad de skal tænke og gøre. Men der er andre, som er anderledes skabt og tildannet; som maaske i ydre Udstrækning yder mindre end de første, men der er en egen Kraft i det, de yder, fordi det er groet paa deres egen Jord; ja, der er Mennesker, der egentlig kun kan trives, naar de bygger deres eget Hus paa egen Grund — lad det være nok saa lille — og selv lægger Sti fra den alfare Vej hen til det; de maa se med deres egne Øjne, gaa efter eget Selvsyn, vundet gennem dygtigt Arbejde og aandeligt Samkvem med dygtige Læremestre. — Det er fra dem, Nydannelserne udgaar; det er dem, der

finder ny Udsigtspunkter; dem, der paa ny „opdager“ de store, enfoldige Grundsandheder, der kan være overgroede af overfladiske Moders falske Idealer; dem, der finder uopdyrkede Strækninger udenfor „Strøget“, tør dyrke dem op og lægge Vej derigennem for sig selv og andre; der tør sige, hvad de tænker, og tør lade deres Liv sige, hvad de tænker; — men som vilde gaa til Grunde eller forkvakles eller i hvert Fald ikke kunne udfolde sig helt, om de blev hæmmet i deres fri Bevægelse.

Giv de Mennesker og dem, der igennem Frihed kan blive saadanne Mennesker, den Frihed, de trænger til!

Saaledes lyder Røsten fra os, der vil, at alle gode Kræfter skal løses, for at vort Folk ikke skal miste noget af det personlige Liv, der er Kraft og Klang og Lysning i; vi har ingen Kræfter at undvære!

Om man befalede et Menneske *at synge*, der ikke havde Sangstemme, saa blev det slet bevendt med Sangen, — det vil enhver forstaa.

Om man befalede det samme Menneske *at lære andre at synge*, saa blev det slet bevendt med de andres Sang, — det vil ogsaa enhver indrømme.

Men mon ikke noget lignende skulde gælde paa andre Omraader? — Befal en Skolemand at indføre „*Religion*“ i sin Skole, naar han ikke selv har religiøs Sans eller kender Religionens Værdi; jeg er bange for, den Undervisning bliver saa slet som muligt. — Befal en Skolemand, for hvem *Latin* i pædagogisk Forstand er et „*dødt*“ Sprog, at indføre det i sin Skole; — Befalingen gør det ikke til et „*levende*“ Sprog, og Skolens

Elever vil næppe faa synderlig Glæde af den Undervisning. Om en og anden faar noget ud af den, bliver den dog som Helhed et folkeligt Tab.

Af dette følger ikke, at den personlige Skole intet kan lade sig befale. Dels er der i et Samfund i Reglen adskilligt, som de fleste er saa vidt enige om, at større eller mindre Parter af det, der befales, nærmest er Udtryk for, hvad enhver kan gaa med til; og dels vil der for de fleste Mennesker findes Omraader, hvor de endnu ikke er naaet til en saadan Klarhed eller en saa fast Overbevisning, at en Befaling kan virke hindrende; den kan maaske endog hjælpe en og anden over et dødt Punkt — indtil videre.

Gaar vi fra Skolens Ledere og Lærere, som jeg vel tør forudsætte, er ført sammen og virker sammen ud fra det samme Grundsyn paa den personlige Skole, — gaar vi fra disse, der haver for alt at raade, til Børnene, for hvis Skyld de raader, saa gælder der ogsaa: giv dem saa megen Frihed som muligt — selvfølgelig ikke Frihed til at gøre, hvad de *vil*, men Frihed til at gøre, hvad de *kan*; giv dem den størst mulige personlige Frihed til at udvikle sig hver efter sin Ejendommelighed.

Det vil her atter være let for den konservative Skolemand at finde et Punkt, han kan rette sit Angreb paa. Han vil jo, tilsyneladende med god Grund, kunne gøre gældende, at det ikke vil være praktisk gennemførligt at skaffe saa stort et Antal Lærere, der maatte kræves, hvis hvert enkelt Barn skulde faa sine personlige og intellektuelle Ejendommeligheder respekterede uden at generes af de Kammerater i samme Klasse,

der er lidt videre fremme eller lidt længere tilbage end denne enkelte.

Jeg svarer hertil først — hvad der er nærmest overflødigt — at ligesaa lidt som Eksamensskolen naar *sit* Maal: en god Eksamen, med *alle* sine Elever, ligesaa lidt kan vel den personlige Skole naa *sit* i alle Dele; men derfor tør vi lige fuldt holde vort Maal fast og med fuld Ret vedkende os det.

Og dernæst: Netop naar vi staar overfor Spørgsmaalet om Børnenes Frigørelse, viser sig skarpest Modsætningen mellem Eksamensskolen og den personlige Skole.

Den personlige Skole kan lægge sin Undervisningsplan *nedenfra opad* og følge den Plan et langt Stykke, fordi den begrænser Eksamensvæsenet til det mindst mulige; det bliver den yngste Klasse, der bestemmer, hvad der skal læses i den følgende og saa fremdeles opefter, saa Undervisningen i *de enkelte Klasser* kan bygges udelukkende paa pædagogiske Hensyn, indtil disse paa det højere Trin kan nødes til at gaa paa Akkord med de Hensyn, der virker tilbage fra Afgangseksaminerne, som jo ikke særlig tager pædagogisk Sigte, men maa bygge paa Krav, der kan være Børneskolen som saadan ganske uvedkommende. Om en *Teolog* „*har Brug*“ for *Hebraisk* og *Græsk*, en *Kontormand* for *dobbelt Bogholderi* og en *Veterinær* for at kunne *beslaa Heste*, har pædagogisk set intet at gøre med Ordningen af Skolens Undervisning, der lige saa lidt skal bestemmes ovenfra som udefra, men skal bestemmes indefra.

Men det er ikke blot *klasseris*, at den Skole, der

stræber at frigøre sig for Eksamensvæsenet, har den Fordel at kunne bygge paa pædagogisk Grund; den kan ogsaa gøre meget overfor Børnene *enkeltvis*. Skønt den selvfølgelig ogsaa er klassesdelt, behøver en Klasses enkelte Elever ikke saaledes at være bundne til hverandre, at de alle skal være støbt i samme Form, kun med den Forskel, at nogle udfylder Formen bedre end andre. Et Barn kan helt fritages for eet eller flere Fag, eller kan indenfor det enkelte Fag stilles friere. Det samme *kan* selvfølgelig Eksamensskolen gøre, men man vil vist indrømme mig, at det passer daarlig ind i dens Program; den opdrager jo Slægten til at være en Eksamensslægt, den fremmer mægtigt den Tankegang, at helst *alle* Børn skal have Eksamen, især da de, der gaar i Eksamensskole, hvorfor de Undtagelser, der gaar der uden at kunne eller skulle tage Eksamen, uvilkaarlig betragtes som gjort af mindre solidt Stof end de andre -- betragtes i hvert Fald oftest saaledes af Forældre og Kammerater om end ikke af den klart-seende Lærer. Naar et Barn er noget for sig selv, kan det i den personlige Skole tillades ham at være sig selv, uden at han, maaske hele sin Skoletid igennem, skal gaa og gælde for en Undermaaler, fordi han ikke kan maales med samme Maalestok som Flertallet; han kan faa Lov at være et Barn, et lykkeligt Barn, selv om han paa et eller flere Omraader ikke kan yde, hvad de fleste andre yder; det er usandt og unaturligt, at alle Elever i en Klasse hovedsagelig skal være ens, og at den, der mangler Sans eller Begavelse for eet eller flere Fag, som en Skoleplan, der staar udenfor ham, har lagt paa ham, skal betragtes som ringere

Menneske end de andre og behandles derefter, saa han snart kan faa den Tanke om sig selv, at han ikke er noget rigtigt Menneske, men kun et Brudstykke; et saadant Syn paa sig selv kan virke i høj Grad nedtrykkende paa et Barn og blive misvisende for hele dets følgende Liv; og det er jo ikke ualmindeligt, at netop saadant et Barn kan sidde inde med betydelige Evner, der blot er saa forbryderiske, at der ikke rigtig bliver Brug for dem til det, der af Skolen er justeret som det eneste brugbare.

Den personlige Skole tør give sig Tid til at tage Børnene med; det gælder ikke om at komme i kortest mulige Tid til nærmeste Station, og saa videre igen med Iltog til næste; men det gælder om, *hvad* Børnene fører med sig.

Det er sagt, *at Børn egentlig allesammen er Undtagelser.* Og der er ganske sikkert noget i dette Paradoxs, naar man vil vende det rigtige Øre til. Men dette betyder ingeniunde, at den Skolemand, der ser saadan paa Børnene, vil lade hele Undervisningen falde fra hinanden i lutter Stumper og Stykker og berøve sine Elever den Udvikling, der ligger i ogsaa at lære at holde Trit med andre; nej — for hvis han kom ind paa den Afvej, saa var han jo ganske simpelt ikke Skolemand men Privatlærer.

Ligesom den personlige Skole overfor Børnene sætter sig den Opgave at modarbejde den forcerede Læsning og alt det Jag og Hastværk, der er Slægtens Særpræg og — Sygdomskilde; og idet den saaledes giver sig Tid til saavidt muligt at opdyrke alt, hvad der ligger som brugbart Sjæleliv i dens Elever; —

saaledes vil den ogsaa give sig Tid til at opdyrke de Arealer paa Dannelses- og Kundskabsstoffets Omraade, der giver mest Afgrøde til dens Elever at næres, modnes, oplives, forfriskes og glædes ved, — uden Hensyn til, om det er befalet eller ikke, og uden Hensyn til „Points“; — dette ligger jo udenfor dens „Maal“.

Frihed i Valget af Undervisningsfag bliver derfor det næste, der maa peges paa som et Kendemærke for den ny Strømning. De, der er denne Bevægelses Talsmænd, hævder, at jo mere vi nærmer os til en saadan Ensartethed, at alle Skoler af samme Art underviser nojagtig i de samme Fag i samme Udstrækning, jo større nationalt Tab vil vi lide.

Der ligger nemlig den Dag i Dag udenfor de befalede Eksamensfag store Omraader, Skolerne saa godt som aldrig kan komme ind paa, for der er ikke Tid; en enkelt Skole her og der kan vel gøre smaa Afstikkere derind, men derved bør vi ingeniende blive staaende, og dernæst er der ikke saa ganske faa og heller ikke saa ganske smaa Parter af de befalede Fag, som burde kunne sættes udenfor Skolen, ligesom ogsaa adskilligt af det, der bibeholdes, kunde have Krav paa at behandles paa ret afvigende Maade i de forskellige Skoler. Og endelig er der et helt Fag, det, der har givet Latinskolen dens Navn, der burde stilles til fuldstændig fri Afbenyttelse og ikke ved nogen- somhelst Befaling være bundet uløseligt til nogen Skole. Jeg skal ellers ikke opholde mig ved Latinen som Skolefag. Foreløbig er der vist talt og skrevet tilstrækkeligt om den Sag.

Som Aandsomraader, der bør drages indenfor Sko-

len nævner jeg *Verdensreligionerne* og deres *Historie*; endvidere *den kristne Kirkes Historie*; Folkenes Liv, deres Tankegang, Litteratur, Kunst og Institutioner forstaas ikke uden i Sammenhæng med deres Religion; dernæst *Jødefolkets Historie*, der har en saa stor Dan- nelsesværdi, at det er Synd, den *kun* skal gives Smaa- bornene, men helt unddrages de ældre; Jødefolket har, ogsaa efter Adspredelsen, Storskikkelsers Historie at opvise, som en dansk Student aldrig har hort Tale om eller i hvert Fald nærmest har glemt sammen med de andre Ammestuehistorier fra den tidligere Barn- domstid. Jeg nævner endvidere *Verdenslitteraturen* og noget Kendskab til *dens Historie*; for at holde os til det, der ligger nærmest, er det dog Uret mod vore unge Mennesker, at de, naar de forlader vort Lands højeste Skoler, ikke kender Mænd som *Wergeland* og *Welhaven*, næppe kender en eneste svensk Digter, næppe nok kender *Runeberg* og *Topelius*, med mindre de som Børn har læst den sidstes oversatte Bøger: *Feltlægens Historier*. Jeg nævner endvidere *Kultur- historie* og derunder *Kunsthistorie* samt et Uddrag af *Sproghistorie*, som denne nu er tilrettelagt for nogen- lunde sprogkyndige modnere Elever, hvis Videlyst paa dette Omraade er vakt. Det vil ogsaa have stor Be- tydning, at der er Skoler, hvorfra der udgaar Elever med grundigt Kendskab til *Sagaerne*, særlig de islandske.

Holder vi os til de Fag, der *er* inde i Skolen, maa jeg først spørge, om ikke en *Lysstraale* skulde have nogetsomhelst Bud til andre danske unge Mænd og Kvinder end de faa, der skal være matematisk-natur- videnskabelige Studenter, og selv til disse er jo Lys-

straalen nærmest kommen som en matematisk Linje, ikke som en Lysbringer; *Lyslæren* hører jo nemlig til de Parter af Fysikken, der *ikke* skal kendes til Alm. Forberedelseseksamen og den sproglige-historiske Studentereksamen; det samme gælder *Lydlæren*, der sikkert for de fleste unge har større Betydning end f. Eks. det meste af den sammensatte Bevægelseslære, der jo ogsaa for en stor Del kun er Matematik, ovenikøbet auvendt paa en Maade, der ligger et Stykke over de fleste Elevers Evne og naturlige Tilbøjelighed. *Astronomien* er i den lærde Skole et Fagnavn, hvorunder der for de fleste skjuler sig et ret uforstaaeligt Stykke Matematik, og en Lærebog, hvori nogle sorte Prikker kaldes Stjerner; Faget har lidet eller intet at gøre med Himmelens Stjerner; og over de stakkels Realister hvælver der sig slet ingen Stjernehimme. *Geologien* og *Kemien* staar ogsaa udenfor og beder om at maatte komme ind; de har mange interessante Ting at vise de unge nede og inde i det skjulte; Jordens Udviklingshistorie er ogsaa en Historie, det er godt at kende noget til. *Geografien* er som Videnskab i en saadan Udvikling, at det er forstaaeligt, om der blev flere og flere Skoler, der kunde ønske at føre Undervisningen i dette Fag videre igennem V. og VI. Klasse. Det samme kunde gælde *Matematikken* for dem, der skal være sproglige Studenter. Og det ligger endelig i den Udvikling, vi nu er inde i, at der er Skolemænd, som med stigende Interesse arbejder for at faa den *historiske* Matematik og Fysik ind i Skolen, idet de klart har set den Betydning, det har for Eleverne ikke blot at lære Regler, Beviser, Metoder og Apparater at kende,

men ogsaa at staa deltagende og undrende overfor det menneskelige Arbejde og de menneskelige Arbejdere, der har sat Resultaterne ind i Verden.

Om „*Religion*“ som Skolefag har jeg skrevet og talt adskillige Gange, senest har jeg behandlet dette Æmne ved det nordiske Skolemøde i Kristiania sidste Sommer, og Modets Forhandlinger vil maaske foreligge trykte samtidig med nærværende Afhandling. Hvad jeg yderligere har paa Sinde vedrørende denne Sag, vil jeg — ogsaa af den Grund, at det ikke er saa lidt — gemme til en anden Gang.

Jeg venter, der vil blive gjort gældende, at Parter af det, den nye Stromning vil fore ind i Skolen, allerede er kommet derind.

Jeg ved det og har allerede antydnet det i det foregaaende, men skal blot bemærke, at det nye Undervisningsstof ingeenlunde skal nojes med at tages op i smaa tilfældige Stumper hist og her eller som smaa *Tillæg* til et andet Fag, — Tillæg, der tages med eller ikke tages med, alt eftersom de „rigtige“ Fag levner Tid dertil eller ikke. Nej, det ny, der skal ind, er saa betydningsfuldt, at der ikke kan være Tale om, det skal leve af Eksamensfagenes Naade.

Lad os se paa den her paapegede Stromning med velvillige Øjne.

For hvor bærer den hen? —

Den bærer hen mod et dansk Skoleværk, hvor alt, hvad der er godt Undervisningsstof, er taget i Brug; intet ligger upaaagtet hen. Og da selvfølgelig ingen enkelt Skole kan optage *alle* de Fag, der har Krav paa at komme med, vil Skolerne naturligt dele sig i

Grupper, hver samlet om en Kreds af Fag, medens der saa indenfor hver Gruppe bliver Plads for de enkelte Skolers Ejendommelighed til yderligere at gøre sig gældende. Det vil vel ogsaa kunne ske, at en Skole udsondrer sig og gaar sin egen Vej ganske ene. Er det en Vej, hvor der er noget godt at hente, uden at noget endnu bedre tabes, saa maa vi jo kun ønske en saadan Virksomhed Lykke paa Vejen.

Landets samlede Skoleværk vil da kunne frembyde et ret broget Billede; men det er jo kun godt, forsaavidt som det er Livet med dets Mangfoldighed af Ytringsformer, der aabenbarer sig. Vi vil træffe Skoler, der særlig indvier deres Elever i det Kulturarbejde, der er bygget paa *Naturvidenskaberne*; andre, der bestemt hævder, at Grækenland og Rom endnu ikke har tabt deres Førstilling, og derfor hovedsagelig bygger paa de *klassiske Sprog*; vi træffer særlig *religiøse* Skoler, særlig *historiske* Skoler, særlig *nordiske* Skoler, og iblandt dem vel nogle, hvor *en islandsk Sagafortæller* eller *en Folkevisesanger* er fremtrædende Billedfigurer; vi træffer Skoler, hvis særlige Præg er den størst mulige *Alsidighed*, medens andre regner den størst mulige *Begrænsning* for uomgængelig Betingelse for, at Arbejdet kan røgtes forsvarligt, og som derfor henviser alt, hvad der ikke i snævraste Forstand tør kaldes Skolefag — endogsaa kvindeligt Haandarbejde — til privat Undervisning i Hjemmet eller til særlige Fagskoler; og endelig vil vi træffe Skoler, hvor *Nutiden* med dens mange friske, stærke Tanker og dens paatrængende Krav til de unge levende træder os i Møde; særlig nyere Sprog, nyere Historie samt Naturvidenskaben fængsler

der Interessen, og Kulturbilleder, deriblandt mange fra den nyeste Tid har en fremtrædende Plads.

Er der nu Grund til at blive bange for denne Frihed?

Jeg tror det ikke.

De, der sidder inde med Magt til at løse og binde, kan vist ganske roligt i langt højere Grad end hidtil er sket, bruge en god Part af deres Magt til at løse; der er nemlig Magter, man ikke altid regner tilstrækkelig med, som nok skal sørge for at begrænse Friheden og dæmme op for Strømmen, der gaar for fort; der er et haandfast Millieu, en borgerlig Opinion, der just ikke bygger Luftslotte paa de svimlende Tinder eller anbringer sig selv og sine Børn paa de yderste Skær; den skal nok vide at stække Vingerne paa den, der vil flyve for højt op eller for langt ud; der vil altid være et Overskud af konservative Kræfter, der sidder inde med de store Jordarealer, saa der ikke bliver megen fri Jord, Idealisterne kan faa til Købs at bygge Skoler paa.

Inden jeg slutter dette Afsnit, tænker jeg, det kan interessere Læserne, at noget af det, der er fremme i den danske Skoleverden, ogsaa har sat Sindene i Bevægelse andensteds.

I Preussen arbejder man for Tiden paa en Reform af Studentereksamen, nærmest i Overensstemmelse med Tanker, der kom frem paa det sidste preussiske Skolemøde. I Følge tyske Blade drejer det sig væsentlig om fire Punkter. Det vigtigste og interessanteste af disse er, at der ved Bedømmelsen skal lægges større

Vægt end tidligere paa det Skøn over de enkelte Elevers Modenhed, som Lærerne afgiver inden Eksamen; Hensigten hermed er selvfølgelig at udjævne de tilfældige Uheld, saasom legemligt Ildebefindende og sjælelig Uoplagthed, der jo saa ofte støder til netop paa selve Eksamensdagen. Den anden Reform har ogsaa Interesse for os. Det har været Skik, at de Elever, der enten overalt eller i visse Fag viste tilstrækkelig Dygtighed ved den skriftlige Prøve, blev — helt eller delvis — fritaget for mundtlig Eksamen. Det er nu Hensigten at afskaffe den delvise Fritagelse og kun tillade en fuldstændig Fritagelse, naar de skriftlige Arbejder paa alle Omraader viser tilfredsstillende Modenhed og Kundskaber; herved undgaas det bl. a., at en som Helhed flink Elev ved den mundtlige Eksamen netop bliver prøvet i de Fag, hvori han er mindre dygtig, og *kun* i disse, hvilket jo maa give Censorerne et falsk Indtryk af ham. For det tredje vil man ikke længere lade Helhedsresultatet ligefrem blive det matematiske Facit af et Regnestykke med Enkeltkarakterer. Den, som tidligere i eet Fag fik Karakteren „Utilfredsstillende“, kunde ikke bestaa, medmindre han havde et „Godt“ til at opveje den. Efter de ny Bestemmelser skal Lærerkredsens Dom over Elevens Modenhed være det væsentlig afgørende, selv om han skulde faa et „Utilfredsstillende“ for meget. Endelig er det Hensigten, ved Eksamenskravene — alt efter de forskellige Retninger indenfor Skolen — bestemt at lægge Hovedvægten paa en enkelt Faggruppe: gamle Sprog, levende Sprog samt Matematik og Naturfag. For alle tre Retninger skal Tysk dog selvfølgelig være

Midtpunktet ved hele Prøven, saaledes at et utilfredsstillende Resultat heri ikke kan opvejes selv af nok saa gode Karakterer i de andre Fag.

4

Oldermandens Datter

I en af Nordsjællands Kystbyer er der en Fiskerkone, som gaar under Navnet **Oldermandens Datter**. Gennem en lang Aarrække har hun været kendt her paa Egnen under det Navn, der forsaavidt er godt nok; der er kun den Mærkelighed ved det, at vedkommende Fiskerkone nu er saa gammel, at det var naturligere at nævne hende med Moder- eller Bedstemodernavnet end med Datternavn; men endnu mærkeligere er det, at hun slet ikke *er* Oldermandens Datter, for *den* Oldermand er død for længe siden, og den, der *nu* er Oldermand, er hun *Mor* til. Men hun hedder nu alligevel Oldermandens Datter, for saadan hed hun, dengang hun var ung, og saa er Navnet blevet staaende; hun vil sikkert blive ved at bære det Navn, selv om det skulde times hende at blive Bedste- eller Oldemor til en kommende Fiskerbefolknings Oldermand.

Dette er en yderligere Stadfæstelse paa den Kendsgerning, som er berørt i Indledningen, at Navne kan blive staaende længe efter, at det Indhold, de skulde dække over, er blevet forandret eller er blevet et helt

andet. Ja Indholdet kan helt forsvinde, og Navnet bliver staaende en rum Tid endda. Vi ved saaledes, at vore Kirkers Kor og Vaabenhus længe hverken har huset henholdsvis Sangerkoret eller Mændenes Vaaben, men Navnene har vi endnu. Og der er ingen Tvivl om, at den Uge, der gaar nærmest forud for Paasken, vil blive ved at hedde den stille Uge, længe efter at Kirke og Stat har skilt sig fra hinanden, og den Uge hverken er mere eller mindre stille end alle de andre Uger i Aaret.

Det er nødvendigt atter og atter at have saadanne Kendsgerninger for Øje, naar vi beskæftiger os med vort Skolevæsen; for det gælder om ikke at lade sig vildlede af Navne og Betegnelser, der kan være mere eller mindre misvisende; dette gælder maaske ikke mindst Latinskole-Navnet. Og det er ikke utænkeligt, at vi kan opleve den Dag, da Latinen er forsvunden fra en stor Del af de Skoler, der bærer dens Navn, men Navnet er ikke desto mindre bibeholdt.

Naar jeg nu i det følgende skal gøre min Læser bekendt med en Del af de Nydannelser, der daglig foregaar for vore Øjne paa Undervisningens Omraade i de enkelte Skolefag, maa jeg først tillade mig at fortælle en lille Smule mere om Oldermændens Datter. Maaske om nogle ganske faa Aar, naar Landliggerne flytter ud til den vante Egn, og Pigen kommer ind og melder: Oldermændens Datter er her med Fisk, vil Fruen blive højst forbavset, ja sagtens tro, hun bliver holdt for Nar, for det er ikke hende, hun i alle de forrige Aar har handlet med, men en ny, ung, blomstrende Kvindeskikkelse, der er vokset op og er bleven

Arvtager til det gamle Navn, som hendes Bestemor havde baaret i saa mange Aar med Ære.

Ganske paa samme Maade vil det paa Skolens Omraade gaa dem, der, optagne af meget andet, synes, det er selvfølgeligt, at det, der hed Geografi for 10 Aar siden, er det samme, der hedder Geografi i Dag, og det, der var god Grammatikundervisning i deres Barndom, ogsaa er det for deres Børn.

Jeg skal i det følgende gennemgaa en Del Fag enkeltvis.

1. **Zoologi.** Paa dette Fags Omraade har man endelig gjort den Opdagelse, at **Dyrene er levende**, og at man ikke „kender“ en *Lærke*, selv om man har lært nok saa mange Lektier udenad af en Lærebog i Zoologi; man „kender“ den virkelig ikke, naar man ikke har set den flyve og hørt den synge; og selv den dygtigste Naturhistorielærer kan dog ikke synge som en Lærke, end mindre kan Naturhistoriebogen gøre det, saa af dem kan Eleven ingen Besked faa; Barnet maa virkelig gaa „i Skole“ ogsaa ude i Naturen, om det skal lære Lærken at kende.

Og saaledes paa hele Zoologiens Omraade. Børnene skal først og fremmest lære at iagttage, at se og høre ude i Naturen, i Skove, i Haver, i Grusgrave, i Damme, i Moser, paa Søer, lære, som A. D. Jørgensen udtrykte sig: at leve med Dyrene; zoologiske Haver og Museer maa flittig benyttes; og Børnene skal lære at høre ikke blot Fuglesangen, men ogsaa andre Naturlyd; saa kan de ogsaa have godt af blandt de mange andre Røster at høre Lærerens Røst; og det bedste, han fortæller dem, er naturligvis ikke, hvad

han selv har lært udenad; — det kommer først i anden Række; nej, det bedste, det er det, han paa sine egne Ekskursioner og Rejser har iagttaget, set, hørt og oplevet ude i Naturen.

Fra 1891 har vi en Bog *Der Dorfteich als Lebensgemeinschaft*, af Friedrich Junge, der viser os, hvad der i Zoologi kan læres i og ved et Gadekær, det mangeartede og vekslende Liv, der føres gennem de forskellige Aarstider; og Forfatteren lægger os indtrængende paa Sinde, at ikke et vist opgivet Pensum i en Lærebog skal være det, Børnene samles om; derimod skal de samles om og paa et indholdsrigt, fornøjeligt Sted ude i den fri Natur; derude er det, Læreren skal lære dem Naturen at kende. Saa kan Bogen og Lektierne bag efter træde til som Støtter.

Kirstine Frederiksen har i sin *Hjæmstavnslære*, der udkom 1900, vist Naturhistorielæreren og hans Elever Vej ud til Frederiksberg Have og lært os, hvorledes den kan blive et ypperligt Samlingssted for dem, der vil lære noget af dansk Dyre- og Planteliv.

2. **Geografi** har i lange Tider væsentlig været en umaadelig lang Række af Navne med tilhørende Tal; men saa godt som intet i dette vældige Stof har været Genstand for Tænkning og Overvejelse, for Selvsyn eller Erfaring, saalidt fra Lærerens som fra Elevens Side. Eleverne lærte udenad, hvilke Byer der var Havnebyer, og hvor der var Universiteter, og hvor der var sjældne Malerisamlinger, ejendommelige Kirker — og andre mærkelige Bygninger, — men det var altsammen *Navne*, i Reglen *kun Navne*; Elevernes Fantasi saa ingen Krigsskibe i Toulons Havn, saa ingen Stu-

denter mylre ind i Universiteternes Høresale, ingen talte i Høresalene, og ingen hørte; der stod kun den tomme Bygning eller snarere et tomt Navn paa dens Plads; Elevens Fantasi saa ikke Peterskirken i Rom, saa ikke Strassburger Münsteren blive bygget, hørte ikke nogen Kirkesang derinde fra, kom aldrig ind i Westminster Abbedi eller i Pantheon og fik aldrig nogen Klang ind i Sjælen af de Mindetaler, som derinde fra har lydt om Menneskehedens store Velgørere.

Nu betyder *Geografi* noget helt andet. Jorden er nu et Resultat af uorganiske og organiske Kræfters Virksomhed, og den er bleven levende, er bleven beboet; næsten overalt har Menneskene sat deres Spor, og fra disse Spor lærer vi Børnene at se tilbage og opad til dem, som har traadt Sporene — ikke blot til dem, der i snævrere Forstand hører Verdenshistorien til, men til Kulturhistoriens Skikkelser og til hele Menneskehedens Arbejde gennem Tiderne.

Betegnende er det, at der i en nylig udkommen Genfortælling af *Hellig Olavs Saga* staar skrevet paa Norges Kort foran i Bogen: *Olav paa det Land har malet Korset med sit Blod*. Det er en af Nutidens Børnevenner, der har haft den lykkelige Tanke. Her er vist en Vej til at gøre hvert Landkort levende. Og den Vej er vi nu inde paa; Historien har ogsaa tidligere haft sine Tilknytningspunkter til det geografiske Stof, der lærtes. Men først nu er den Bevægelse begyndt at tage Fart. Om alt maa udvikle sig som begyndt, vil Geografi snart være et Fag, mange ældre slet ikke kender, naar de ikke er fulgt med den Ud-

vikling, der er foregaaet indenfor det fastslaaede gamle Navn.

3. **Historie.** Til Belysning af den Forandring, her foregaar, skal jeg meddele et Stykke af et Foredrag, der blev holdt i Sommeren 1900 ved det 8de nordiske Skolemøde i Kristiania af den ogsaa her i Danmark kendte svenske Forfatterinde Anna Sandström. *Det är alldeles påtagligt, att vår uppfattning av historien har under de sista årtiondena i många anseenden förändrats, och att vissa sidor av densamma nu mera än förut taga vårt intresse i anspråk. Fordom var det den politiska historien, som mest fängslade uppmärksamheten. Man intresserade sig då huvudsakligen för de olika rikenas uppkomst och förfall, utridning och förminskning och i sammanhang därmed för krigshistorien. Numera nøjer man sig icke med dessa utvecklingens yttre konturer, utan vill tränga djupare, till själva det liv, som levats på jorden under de svunna tiderna. Man vill lära känna de olika sätt, hvarpå människorna under olika tidevarr ha lerat sitt liv, ha inrättat sig i livets förhållanden, ha förstått livet. Hvad vi ville veta t. ex. om Cæsar är icke blott hvilka krig han fört och hvilka eröringar han gjort, utan även hur han var klädd, hur det såg ut i hans bostad, i hvilken omgivning han vistades, och allra helst ville vi veta, hvilka tankar han tänkte, och av hvilka känslor han besjålades, med ett ord huru han fattade livet, samt i hvilka anseenden han därvid skilde sig ifrån oss. Det är numera mindre de yttre händelserna än tillståndet som djupast intresserar och lockar vår vetgirighet, och det är denna uppfattning, som har ställt kulturhistorien i för-*

grunden såsom den mest bildende och kanske mest intressanta sidan av den historiska vetenskapen.

Tidligere var det mest Hukommelsen, der toges i Brug. Nu hjælpes ogsaa Eleven til at gøre Slutninger, til at danne Oversigter, til at abstrahere. Og Undervisningen søger endnu dybere ind, tager ikke som tidligere blot en enkelt Side af Barnets Sjæl i Brug, men flere og flere Sider af den; jo mere af Sjæl, der tages i Brug, jo mere Sjæl faar Eleven; dette er vort Løsen. Derfor ser vi ogsaa det levende, det personlige træde saa stærkt frem; det gælder om at gøre Børnene delagtige i Mindernes *Liv*; Historien er en Opstandelse fra de døde; dette kommer stærkere og stærkere frem hos de toneangivende, og her hjemme i Danmark vel særlig fra dem, der staar i Aandsforhold til Grundtvig; at Historien er en Opstandelse, — den Livsopfattelse gaar igennem al hans Digtning og Historieskrivning og gaar nu som en bred, befrugtende Strøm ind over vor Historieundervisning.

4. Sprogene. Der kunde være meget at bemærke om de Forandringer, Undervisningen her har undergaaet, særlig om den Kærlighed til det danske Sprog, der nu er saa kendelig ved Oversættelse fra de fremmede Sprog paa Dansk. Ogsaa Ordet *Sproglære* er i Gang med at betyde noget helt andet end tidligere, og jeg skal for at oplyse dette gøre nogle Bemærkninger om den *danske* Sproglære, som jeg selv er bedst kendt med. Et Par Eksempler kan vise den gennemgribende Forskel mellem før og nu.

Naar man tidligere i den saakaldte Analyse spurgte en Elev: Kan de danske Tillægsord bøjes? — saa

vilde han lede Svaret op i de Rum i sin Hukommelseskiste, hvor dette muligen var at finde; fandt han det, saa „kunde“ han *det* Stykke Lektie; fandt han det ikke, maatte han læse om, saa han kunde det næste Gang.

Nu gaar Bevægelsen i den Retning, at Læreren vejleder Eleven til selv at finde Svaret ved at lægge Mærke til, hvordan Sproget lyder:

Der flyver en sort Racn.

Nu er der to sorte Rarne.

Her er straks gjort en *Opdagelse* vedrørende et enkelt Tillægsords Flertalsbøjning. Vi taler eller læser videre, lægger *Opdagelse* til *Opdagelse*, sammenligner med andre Sprog, Eleverne kender, og kan tilsidst uddrage en Regel, hvis vi mener, vi har Brug for en saadan. Paa lignende Maade giver vi os i Lag med Køns- og Gradbøjning. — Endvidere:

*Hvad er **og** for et Ord?*

Tidligere vilde Eleven søge den *Ramse* i den trykte Grammatik, som indeholder Ordet **og**; og paa samme Vis kunde han maaske klare det næste Spørgsmaal om, hvad for *en Slags* Bindeord **og** er.

Nu bruger vi en anden Metode: ved at høre og læse sit danske Modersmaal vil Eleven for det første snart opdage, at det meget omspurgte Ord *forbinder* Ord eller Sætninger med hinanden; og han vil dernæst kunne ledes til at opdage, at **og** altid forbinder *sideordnede* Ord eller *sideordnede* Sætninger (jeg medtager selvfølgelig ikke i denne korte Antydning alle de mange Sidespørgsmaal, bl. a. Jævnførelse med andre Ordklasser, som Undervisningen efterhaanden tager op).

Sluttelig skal jeg fremhæve, at Eleverne ikke vil falde paa at kalde to Sætninger sideordnede, fordi de forbindes med **og**, men vi kalder dem saa, fordi de efter deres Mening og Bygning viser sig at være det og vil blive ved at være det, om Bindeordet mellem dem tages bort.

5. **Matematik.** I lang Tid har Undervisningen i dette Fag lidt under, at *Matematik som Videnskab* uden videre er bleven betragtet som eet med *Matematik som Skolefag*, det sidste kun betydelig kortere i Udstrækning end den første.

Men dette er en Misforstaaelse. Og naar dette glimtvis er gaaet op for Lærere og Lærebogsforfattere, har vi derved — vel særlig paa Aritmetikkens Omraade — faaet noget, der pædagogisk set er det gyseligste, der er til i denne Verden: elementære matematiske Lærebøger for Børn; og vi har saaledes faaet en 3dje Betydning af Ordet *Matematik*, nemlig den Tillempning af det matematiske Stof, som man til hver given Tid har fundet nødvendig som Tribut til Røverstaterne (Børnene)!

Da jeg første Gang som Dreng — saavidt jeg husker i min første Geometritime — fik leveret et „matematisk“ Bevis for den mig saa uomstødelige og velkendte Sandhed, at den rette Linie er den korteste Vej mellem to Punkter, da var det, som noget af den hidtil skønne og velordnede Verden, jeg havde levet i, var ved at vende Benene i Vejret; og mine Kammerater gik det ligesaa. Lidt efter lidt begyndte det saa at dæmre for os, at jo mere urimeligt dette og lignende „Beviser“ forekom os, jo finere var det at

lære Matematik, jo klogere var Læreren, og jo større Fæhoveder var vi Børn. Denne sidste Læresætning blev indskærpet os saa tit og saa eftertrykkeligt, at vi tilsidst maatte tro paa *den* og paa det Bevis, vi fik for den, ligesom vi maatte tro paa de andre Læresætninger og Beviser, Matematiklæreren gav os. Men det ærgerlige er, at adskillige af os slet ikke var Fæhoveder, og at vi altsaa fra Børn af skulde have banket ind i os en Læresætning, der var ren og skær Usandhed. I lange Tider har Matematikken gaaet sin Gang hen gennem vore Skoler og vilde have forkrøblet mere Liv, end den har, hvis ikke Børnene havde den mærkelige Evne at kunne holde sig det uforstaaelige tre Skridt fra Livet, uden at Læreren rigtig kan opdage det.

Naar Matematiklæreren gør en Slutning, fører et Bevis, indfører en ny Benævnelse, giver en Definition, bruger han Tanken eller væsentlig den. Naar et Barn skal øve samme Slags Virksomhed, bruger han 1. Anskuelse, 2. Fantasi, 3. egne Oplevelser, Erfaringer og Sansninger, — 4. Tanken. Og endelig bruger han 5. maaske ikke mindst — Lærerens Personlighed, dennes ejendommelige Fremstillingskunst, hans Evne til at bruge oplysende Billeder fra den haandgribelige Verden, hans Haand- og Armbevægelser, og fremfor alt hans Øjne og hele forklarende Ansigtsudtryk, der kan lyse mere op inde i en Barnehjerne, end en hel lang Tanke- række kan. Barnet sætter altsaa Evner og Magter i Virksomhed, som Videnskabsmanden ikke eller i ringe Grad bruger; Barnet kan instinktmæssig eller baaret af Fantasi eller blot støttet til sine Sansningsre-

sultater naa det Maal, som Videnskabsmanden majsommelig maa arbejde sig til gennem en lang Tankeudvikling. Og hvad Barnet saaledes tager i Brug, det maa han have Lov til at tage i Brug; intet videnskabeligt Magtsprog kan sætte hans Evner eller praktiske Iagttagelser ud af Spillet.

Men af dette følger simpelthen, at den i strængere Forstand videnskabelige Metode ikke kan bruges i Skolerne; vi kan ogsaa sige: i Skolen skal Videnskaben være Tjener ikke Herre. Og i Sammenhæng med foranstaaende Redegørelse er det vel værd at agte paa, at Eleven ikke kan mene det samme med de Ord, der bruges ved Undervisningen, som Videnskabsmanden. Tallet 5 betyder noget andet i Professor Thieles Mund end i en tolvaars Drengs, og Ordet *Vinkel* betyder noget andet i Julius Petersens Mund end i en tolvaars Piges. Selvfølgelig, vil nu enhver sige, tages der Hensyn til dette. Jeg bemærker blot ganske stilfærdig, at det netop er det mest selvfølgelige, der synes mest imod.

Nu er det begyndt at dæmre for en og anden, at Børnene lige saa fuldt i Matematiktimen som ellers i Livet skal have Lov til at *se*. Naar en Hund faar Øje paa et Kødben ude i Gaarden, sætter den af Sted efter det. Vejen, den følger, er den korteste Vej. Andet „Bevis“ skal Børn, der begynder paa Geometri, foreløbig ikke have for den Læresætning, at den rette Linie er den korteste Vej mellem to Punkter. Og efterhaanden, som Undervisningen skrider frem, skal saa Læreren ikke vise, hvor dum Peter var, at han engang slog sig til Ro med Kødbenet og Hunden, men

efterhaanden udvide Begrebet Linie, idet Abstraktions-
evnen opdrages. Det vil da ske, at Linien bliver tyn-
dere og tyndere, altsom *Begrebet* Linie bliver fyldigere
og fyldigere og kræver ny og stedse skarpere Tanke-
bestemmelser.

Naar et Barn kan se eller maale, at „*naar to
Skraulinier afviger ulige meget fra den vinkelrette, er den
størst, der afviger mest*“, saa er foreløbig den Lære-
sætning bevist, og vi kan bygge videre paa den. Og
naar en Elev klipper sig en ligebenet Trekant efter
Maal, og ved Ombrækning erfarer, at Vinklerne ved
Grundlinien er lige store, saa *er* de ligestore, og der
behøves ikke videre Snak om den Ting.

Arealeberegning skal Eleverne ikke stifte Bekendt-
skab med i Slutningen af Plangeometrien paa Basis
af noget saa unaturligt som kommensurable og inkom-
mensurable Længder, men derimod lige i Begyndelsen
ved at dele et Rektangel i kongruente Kvadrater.

Jeg kunde ønske at føre dette et godt Stykke
videre, men maa nøjes med disse Antydninger fra det
elementære Omraade; det er jo her, Tampen brænder.
Det vilde have glædet mig ganske særlig, om jeg her
kunde have meddelt, at de negative Tal nu endelig
har holdt deres Indtog i Skolen paa en for Bornene
naturlig Maade. Men her maa jeg desværre indrømme,
at trods alle store og smaa Matematikers Bestræbelser
er Problemet — pædagogisk set — endnu ikke løst.

6. **Tegneundervisningen** er igennem Oscar Matthie-
sen og Otto Wüstenbergs Bog om dette Fag i Barne-
skolen draget frem paa en Maade, der maa hilses med
Glæde, — andre gode Bestræbelser paa dette Omraade

forøvrigt ufortalte. Det glædelige ved de to Mænds Metode er, at de klart og resolut lader det lille Barn være *deres* Læremester. De har vist os, hvad vi vidste i Forvejen, men ikke har gjort tilstrækkelig Brug af, at „paa det Tidspunkt, da Barnet kommer i Skole, er Tegning maaske det Fag, det har beskæftiget sig mest med i Hjemmet“; de har lagt Mærke til, hvordan „Børnene ganske stille har siddet ved et Bord og paa en Tavle eller et Stykke Papir har søgt at tegne Far og Mor eller Toget og Lokomotivet“, og saa lader de ganske ligefrem Barnet i dets begyndende Tegneundervisning i Skolen fortsætte den naturlige Beskæftigelse fra Hjemmet, lader den lille Elev begynde — ikke med Fortegninger, men med Tegning „efter Naturen“, ikke med Detaljer, men med Helheder, og de anbefaler som det naturligste at forberede den egentlige Tegneundervisning ved at lade Barnet begynde med at modellere — og det efter Ting med friske Farver som Æbler, Pærer, Gulerødder.

De smaa Elever faar derefter Lov til *at male* de Ting, som de først har modelleret, og „Læreren vil snart se, at det *at male er langt lettere for Barnet* end Tegning, da det er langt *vanskeligere* for et Barn *at abstrahere fra Helhedsindtrykket og tegne en Kontur*“.

Hvert nyt Fremskridt, Barnet gør — eller som man efter gammel Sprogbrug vilde udtrykke sig: Hvad nyt Barnet i den fremskridende Tegneundervisning skal „lære“, bliver ikke bestemt udefra men indefra, det er den gamle sokratiske Metode, her kommer igen; det er ikke Læreren, der bestemmer; det er Eleven, der bestemmer; Læreren er Fødselshjælper for det ny,

der skal frem; „ethvert nyt Led i Undervisningen skal komme som en Lettelse, kærkommen, fordi Bornene først skal lære det ny, naar de ikke kan undvære det længere.

Vejen her er tydelig vist: det er *Barnet*, der er Undervisningens Midtpunkt; det er Livet, der respekteres; det er Barnenaturen, der giver Lovene; Pestalozzi glæder sig i sin Himmel over en saadan pædagogisk Sejr.

7. Gymnastikken. Den Tid ligger ikke langt tilbage, da Gymnastik kun var et lidet betydende Fag, der blev drevet som en Forberedelse til Hærens Rekruttskole; det hele var militært ordnet, alle Lærerne var Militærer — i Reglen Underofficerer, dog ikke paa Landet, hvor gamle, stive Kirkesangere og yngre i Gymnastikken fuldstændig ukyndige Degne var Gymnastiklærere, f. Eks. paa den Maade, at de læste Kommandoordene op af en Læsebog, de stod med i Haanden, og saa saa op over Kanten af Bogen for at danne sig et Overblik over, *hvor* faa af de dels barbenede, dels med Træsko forsynede Drengene, der havde hørt, forstaaet og muligvis udført, hvad der var bleven kommanderet. Om Pige-gymnastik var der selvfølgelig ikke Tale.

Se saa paa Forholdene nu! Enhver ved, hvilken uhyre Forandring der er foregaaet. Nu gør Ungdommen ogsaa Gymnastik for at væрге sit Land, men blot i langt dybere og langt mere omfattende Betydning. Og selv om de allermest konservative skulde mene, at vi er kommet et lille Stykke for langt ud, kan jeg for det første trøste dem med, at ikke nogen

Bevægelse naar lige *til* Stregen, uden at de, der er mest Fart i, maa komme et Stykke *øver* Stregen, men dernæst, at vi endnu sidder inde med mange uløste Kræfter paa dette Omraade og skal et langt Stykke frem endnu — om ikke saa meget i Retning af flere Øvelser og mere Tid dertil, som i Retning af at lede Gymnastikken med tilhørende Friluftsovelser og Lege endnu betydelig længere ud og dybere ned blandt de danske Born og unge Mennesker.

For nærværende Tid er der ogsaa paa Gymnastikkens Omraade to Bevægelser. Den ene gaar mere og mere i Retning af Statskontrol med Eksaminer og Karaktergivning. Efterhaanden som Karaktererne taber noget af Fodfæstet i de andre Fag, ser det ud, som de nu vil erobre sig en Plads indenfor Gymnastikken; ja, hvilket Opsving den vilde faa, naar de kom ind! Hvor mange hundrede Kræfter, der dog vilde løses, — navnlig ved de tg. og mdl., der paa de mange andre Omraader har vist Evné til at kunne give Born den Lyst og de Kræfter, de ikke har. Den anden Bevægelse er lige modsat og behøver ikke nærmere at karakteriseres; den og dens Resultater ligger aabne for alles Øjne; medens det dog næppe endnu er gaaet tilstrækkelig op for alle, hvilken uvurderlig Sundhedskilde for hele vort Folk denne fri og frivillige Gymnastik og Idræt er; — Forældre og Lærere skal blot i endnu højere Grad slaa Kreds om den danske Ungdom ved disse Øvelser og Kampe.

To andre Strømninger maa der sluttelig peges paa; de gaar just ikke lige mod hinanden, men staar dog for Tiden nærmest som Modstandere. Den ene Be-

vægelse er tilstrækkelig karakteriseret med Navnet *dansk Gymnastik*, den anden med Navnet *svensk Gymnastik*. Lad kun de to kappes i fri Væddestrid; lad dygtige Mænd og Kvinder fra begge Lejre sætte al deres Intelligens og Kraft ind paa at vise, hvad der fra hver Side kan udrettes. Men det vilde være meget uheldigt, om Staten nu vilde tage Parti for den ene Retning og udelukke den anden fra Skolerne. Derved vil for det første naas, at en Mængde brugbare Lærerkrafter bindes til et System, der hindrer dem i deres fulde Udfoldelse; og jeg maa gentage: vi maa ikke lade brugbare Krafter ligge unyttede hen, vi har ikke paa noget Omraade for mange af dem. De sagkyndiges Dom om, hvilket af de to Systemer der bør foretrækkes, er desuden endnu saa langt fra fældet, at det saa meget mindre tør kaldes klogt af Staten at erklære sig saa at sige paa Forhaand for et System, hvis Ret til at blive avtoriseret er i høj Grad omtvistet.

Og dernæst vil jeg sige, at de Skolebestyrere og Lærere, der holder paa det udelukkede System, de vil naturligvis, om der er nogen Kraft i dem, ikke slippe det, der efter deres Erfaring og Overbevisning er det bedste; de vil saa udenfor Skoletiden ty til private Gymnastikinstituter eller paa anden Maade arbejde med deres Elever efter det System, de vil holde i Hævd. Hvad faar vi saa i de *befalede* Gymnastiktimer? — kun Elever og Lærere, der arbejder af Tvang, Lærere, der skal modarbejde sig selv, — altsaa en Gymnastik, der er saa slet som muligt.

Barnet er Pædagogernes Far

Skal jeg saa til Slutning samle under eet, hvad der er det fælles Kendemærke for alle de Bevægelser, der indvarsler en ny, lykkelig Tid for den danske Ungdom, saa bliver det følgende:

Det er et levende, virkeligt Barn, der møder i Skolen, hvergang en Elev indmeldes; ikke et større eller mindre Brudstykke, men et *helt* lille Menneskebarn, der har Lov til at tage *sig selv* med, — ikke blot sine Bøger og Lektier, men sin hele lille Person. — Ligesom det ikke er Sproglæren, der bestemmer Sprogets Bevægelser, men omvendt: Sproget, det levende, der giver Lovene, og Sprogforskeren, der opdager dem, optegner dem og derefter danner Sproglæren, saaledes er Barnet ikke en Abstraktion; ikke et noget, som et Konsortium af Pædagoger har konstrueret; ikke et Enderesultat af en eller anden videnskabelig Proces; ikke en Maskine, hvis Bevægelser Pædagogikken bestemmer og kontrollerer. Der var Heste, før der kom Ryttere; der var Roser, før der kom Rosendyrkere; og der er Børn, før der kan komme Pædagoger, og Barnet er Far til Alverdens Pædagoger.

Naar en Hesteelsker har set sig glad paa sit smukke Dyr, har levet med det og er kommet i Gang med at studere det, saa kommer Turen til ham yderligere at udvikle dets gode Egenskaber, om han kan.

Og naar en Gartner har set sig glad paa Rosen, har studeret den, kender dens Liv og Levevis og er bleven Gartner i Kraft af sin Kærlighed og sin For-

staaelse, saa bliver det *hans* Tur, ved at komme Naturen til Hjælp og skaffe de bedste Vækstbetingelser, at faa Rosen til at udfolde alle de Muligheder, der ligger gemt i den.

Og naar den voksne har „fundet“ Barnet, har set sig glad paa det, har levet dets Liv med, og studeret dette Livs Love, saa bliver det *hans* Tur at hjælpe til at udvikle, hvad der ligger som Muligheder i Barnet, idet han skaffer de bedst mulige Vækstbetingelser. Det er Barnet, der er Loven; det er den voksne, der under Samlivet med Barnet finder den, og saa opdrager, vejleder, underviser i Medfør af denne Lov.

Enhver dygtig Lærer ved, at naar han i sit Undervisningsfag har udfundet en ny Metode, saa bliver det hans Elever, der maa afgøre, om hans Metode er god eller ikke, han maa saa at sige forelægge dem Spørgsmaalet til Afgørelse; sidder de udeltagende eller uforstaaende, saa dur Metoden ikke for *dem*, -- i hvert Fald ikke, naar *han* bruger den, selv om den maaske ved en anden Lejlighed viste sig brugbar overfor et andet Hold Elever.

Som det er Barnet, der bestemmer Metoden, der skal undervises efter, saaledes bliver det ogsaa Barnet, der bestemmer, hvilke Fag der skal undervises i.

Skal vi da spørge Eleven, om han vil lære Fransk eller ikke, eller om han vil lære Matematik eller ikke, eller om han overhovedet vil lære noget?

Den, der spørger saaledes, har sikkert selv en Følelse af, at han har stillet Spørgsmaalet galt.

Fagene foreligger; og de staar til Tjeneste som Næring for Barnet. Men hvilke Fag, og hvormeget af

dem, der til hver given Tid skal bringes Børnene, det kan ikke nogensomhelst udenforstaaende bestemme, det maa bestemmes ud fra BARNETS Natur og øvrige Forudsætninger; det vil sige: det er atter her BARNET, der er LOVEN; det bliver saa LÆRERENS, den pædagogiske OPDAGERS, den pædagogiske KUNSTNERS Opgave at søge og finde, hvad det er, BARNET ubevidst stiler efter, tragter efter, længes efter, rækker sig op imod, som SPIRERNE mod LYSET.

Ja, det er LÆREREN, der skal *finde*, — ogsaa hvor det gælder FAGENE.

Alle DAGE har Udenomshensyn gjort sig gældende; og det gør de den DAG i DAG. Misvisninger er der nok af. Naar man lader danske SMAABØRN i 6—7 AARS Alderen undervise paa FRANSK, for at de saa et PAR AAR efter kan spille fransk KOMEDIE, saa er vi inde paa noget, der ikke har noget med PÆDAGOGIK at gøre, og Meddelelser om denne Slags Bedrifter hører snarere hjemme i en Modejournal end i en Skoles Undervisningsplan.

Der er Misvisninger fra de saakaldte „*praktiske*“ Folk, der vil gøre Børneskolerne til Forberedelsesskoler for snart sagt alle mulige udvortes Bestillinger; og, om de kunde, maatte de ende med at jage alt aandeligt ud af Skolen, fordi det kun har Lov til at eksistere som Trældyr for det „*nyttige*“.

Men den stærke, klare Bevægelse, der nu er fremme og gør BARNETS daglige Behov til Skolens Midtpunkt, den bryder sig Vej gennem alle Misvisningerne efterhaanden og hjælper baade Forældre, BØRN og LÆRERE til at se klart, hvad Skolen skal.

Vi underviser ikke *alle* vore Børn i *Tegning*, fordi 1 Procent af dem skal være *Arkitekter* og saaledes „*faar Brug*“ for *Tegning*. — Vi underviser ikke *alle* vore Elever fra et vist Alderstrin i *Matematik*, fordi 5 Pct. af dem engang kan blive *Ingeniører* eller noget andet, hvor der „*bliver Brug*“ for *Matematik*ens praktiske Anvendelser. — Vi underviser ikke vore tilkommende Studenter i *Græsk*, fordi 10 Pct. af dem muligen engang skal være *Teologer*. — Og vi underviser ikke *alle* vore Elever i *Sang*, fordi $\frac{1}{2}$ Pct. af dem engang kan blive *Sangere*.

Hvorfor i al Verden skulde dog *de mange*, ja *det overvejende Flertal*, undervises i noget, som kun ganske faa af „*de andre*“ *faar Brug for!*

Nej, naar Skolen underviser *alle sine Elever* i *Tegning*, saa er det, fordi *Barnesjælen*, *Barnefantasien*, *Barneøjet*, *Virkelighedssansen* kræver *Tegning* for at kunne udvikles. — Og naar vi danske Skoler underviser *alle vore Elever* i *Dansk*, *dansk Poesi*, *dansk Litteratur*, *dansk Sproglære*, saa er det, fordi *Barnet* har denne *Undervisning* behov for at kunne udfolde sig. — Og naar vi underviser i *fremmede Sprog*, i *Matematik*, i *Naturvidenskab*, i *Historie*, saa sker det altsammen, fordi vore Elever derigennem faar udformet flere og flere af deres menneskelige Muligheder og bliver, for hvert Fag de føres ind i, mere *Menneske*, bliver rigere, indholdsrigere *Mennesker*, og dermed modnede til at finde sig en *Plads* i den ydre Verden, naar den *Tid* kommer.

De praktiske Folk behøver ikke at være bange for, at Skolen paa den Maade overser, hvad den ydre

Virkelighed kræver af de unge, der skal ud i Verden. Vi tør vist rolig sige, at Skolen nu til Dags ikke stiller sig i fornem Afsondring fra Samfundet. Tvært imod! den føler sig nu som næppe nogen Sinde før mere og mere knyttet til det virkelige Menneskeliv, som det leves i Verden. Den fremadgaaende Bevægelse paa Skolens Omraade fører os netop længer og længer bort fra det døde, det uvirkelige, det, der synes uden at være og fylder uden at nære. Og alt som Skolen stærkere og stærkere føler sig som et Led i Menneskesamfundets Arbejde, vil den ogsaa komme til at bære Frugter for dette samme Menneskesamfund, flere og flere.

Og selvfølgelig isolerer Skolen sig ikke saaledes paa sine pædagogiske Principper, at den afviser alle Krav, der kommer udefra, blot *fordi* de kommer udefra. Der kan komme mangt et Krav til den udefra, som bundet saaledes i Forstaaelse af dens Grundlag og dens Arbejde, at det ved at lukkes ind kan virke tilskyndende og klarende. Dette ved Skolen godt.

Men eet maa vi slaa fast: Der er Krav, som ikke kommer ind. Kommer der fra de yderste Udløbere af menneskelig Virksomhed, de, der ligger saa langt ude, at *Mennesket* faar blive hjemme og kun *Forretningsmanden* i allersnævreste Forstand har Ordet, — kommer der derudefra Fordring til Skolen, at den f. Eks. skal lade Smaabørn saa tidlig som muligt begynde med *dansk Stil*, for at den tilbørlige Skrivefærdighed kan være opnaaet til „praktisk“ Brug lad os sige ved 14 Aars Alderen, — saa kunde det vel hænde, at Skolen siger et bestemt nej; ja, den Dag ligger maaske ikke langt borte, da al Stilskrivning i de lavere Klasser

er ophævet, idet Skolerne er blevet klar over, at naar mindre Børn ikke har nogen Evne og Trang til at meddele sig skriftlig, fordi de ikke har noget at meddele, eller i hvert Fald ikke noget, det ligger dem paa Sinde at meddele *skriftlig*, — saa er skriftlige Udarbejdelser Unatur og bør altsaa fjærnes.

Lad mig dernæst pege paa, at jo mere Barnet kommer med hele sin Person ind som Elev i Skolen, jo mere kommer Læreren til at blive en hel Person i Skolen, han bliver ikke blot en Lektiegiver og -hører, ikke blot en vidende overfor de ikke-vidende, en myndig overfor de umyndige, men et Menneske overfor et Menneske, saa de to -- Lærer og Elev — faar fler og fler Mødesteder, fler og fler fælles Interesser, mer og mer at dele med hinanden, saa deres Forhold mere og mere faar Karakteren af et Samliv.

Og sluttelig tør det ventes, at under Paavirkning af hele denne Bevægelse *Hjemmene* føler sig stærkere draget til Skolen.

At de Strømninger og Nydannelser, der mere og mere mærkes i Skolen, efterhaanden ogsaa vil tiltrække sig *Hjemmenes* Opmærksomhed, tør vel betragtes som givet. Bevægelsen har paa flere Steder saa stærk Fart, at den nødvendigvis maa naa et Stykke udenfor Skolens Grænser; og den Tid maa vel komme, da Hjemmet ikke blot i udvortes Forstand er Skolens nærmeste Nabo, men er det ogsaa i mere inderlig Betydning, saa noget af det Liv, der rører sig det ene Sted, ganske naturlig maa finde Vej til det andet.

Den Vej har hidtil været lovlig lidt befærdet, — hvormange favre Ord der end ved Skoleindvielser,

Skolemøder og andre højtidelige Lejligheder har lydt om *Samarbejdet mellem Hjem og Skole*; Bunden, disse Udtalelser er vokset af, har nærmest været Stemninger, og Udtalelserne greb Sindene stærkest, naar de kom paa Vers. — Nu bygges der paa fastere Bund, og jeg har det Haab, det skal lykkes os Skolefolk at vække Hjemmenes Interesse ogsaa for de Spørgsmaal der vedrører selve Undervisningen, — ikke at tale om saadanne Spørgsmaal som *Eksamen eller Ikke-Eksamen*, der jo i alleregentligste Forstand vedrører Hjemmene.

Jeg haaber ogsaa den Tid snart skal være omme, da Skolernes Aarsmeddelelser regnes for det kedeligste af alt kedeligt, der udgaar paa Tryk, og da Skole-Afhandlinger er det mindst læste af alt, hvad der overhovedet læses.

Dette mit Haab bygger jeg derpaa, at jo mere ung, frejdig, bevægelig, — jeg kunde fristes til at sige: barnlig — Skolen bliver, jo mere vil Skolens levende Liv ogsaa give sig tilkende i de Skrifter, den sender ud i Verden; jo mere vil det kedelige, stive, overgemte forsvinde.

Baade i Prosa og paa Vers er der talt henrivende skønt om *at tage Barnet ved Haanden*. Men de Ord er næsten udelukkende taget i figurlig Betydning; naar Barnet kom i Skole, havde det nok Hænder til at vende Blade med i Bogen, til at holde paa Bogen med og til at skrive med, i tidligere Tider ogsaa til at faa „Haandtaver“ i, men en lille Barnehaand, der ganske bogstavelig kunde finde Lærerens Haand og hvile trygt og godt i den, — det har vi ikke haft synderlig meget af.

Nu kommer det. Og i Følge med det kommer der mere; Hjemmene vil mere og mere føle sig draget til at leve Skolens Liv med, at samles med deres Born i Skolen, saa ofte Lejlighed gives, at komme i personligt Forhold til Bestyrere og Lærere, og at støtte dem, ikke blot saaledes, at de rent teoretisk paaskønner og værdsætter deres Arbejde, men ogsaa praktisk vil bringe de Ofre, der er nødvendige, for at den danske Skole kan blive i Stand til at løse sin Opgave — en Opgave, der vokser Dag for Dag, og som Skolen maaske aldrig har set saa stort paa som netop nu.

Om Runeberg

af

Aina Henrikson

Då jag första gången satte min fot på dansk jord, såg jag genast, att jag inträffat här på en dag af ovanlig betydelse för landet. Öfveralt svajada den vackra Danebrogen, och glada, festklädda folkskaror drogo längs Københavns gator. Jag undrada, hvad det var för en märkesdag, och på min fråga fick jag till svar: „*Det är grundlovsdagen.*“ — Och jag tänkte: „Lyckliga folk! du, som så högt skattar värdet af din grundlag, att du firar den dag, på hvilken densamma blef dig gifven, som en festdag, en nationens högtidsdag; -- du går i sanning en lycklig framtid till mötes; du skall utvecklas under dina lagars hägn till frihet, till sanning, til bildning, till lycka.“

Då jag blef uppmanad att tala til er, I danske unge, drog genom min själ intrycken från denna min första dag i Danmark. Och så tänkte jag, att jag ville omtala för er, att också vi finnar ha en dag, som vi skatta lika högt som danskarna skatta den 5. Juni. Och denna vår högtidsdag är den 5. Februari. Från hem och skola, från landsbygdens lugn och hufvudstadens bullrande äflan gå på den dagen alla finnars

tankar endräktligt tillbaka till minnet af sägnernas store skald. Ty den 5. Februari 1804 föddes Finlands skaldekung *Johan Ludvig Runeberg*. Sedan 1865, då man första gången i det lilla Borgå, där skaldekungen värkade såsom skollärare, högtidligen firade hans födelsedag, blef år efter år denna dag en allmän festdag och slutligen en hela finska nationens högtidsdag, som firas särskildt genom att skolorna på den dagen ha lof, d. v. s. den 5. Februari är en fridag för alle Finlands skolelever.

Det fins hos oss en lag, som förbjuder skolorna att arbeta på de ryska kejserliges nams- och födelsedagar och andra kejsarhusets högtidsdagar. Tacksam kärlek har frivilligt gjort Runebergs födelsedag till en högtidsdag för landet. På den 5. Februari samlas dock vanligen skolornas lärare och elever i skolan, men ej för att arbeta. Skolan har då afklädt sig sin hvardagsdräkt och påtagit sig sin högtidsklädnad. Festsalen är prydd med grönskande växter och flaggor och skaldens byst lagerkransad. Vi komma då tillsammans för att i ord och sång ge uttryck åt den våg af tacksam kärlek, som då stiger upp i våra hjärtan. Ty den 5. Februari 1804 gaf Gud åt Finland en stor gåfva: ett barn, i hvars hjärta han nedlagt rika och stora gåfvor. Han gaf detta barn förmåga att alt mer utveckla de gåfvor det fått. Han gaf det tankens ljus och hjärtats kärlek, kärlek till alt stort och ädelt, men framför alt kärlek till Gud och till fosterland. Och därför, när detta barn vardt en man, blef han fosterlandets störste son „och vann en storhet, knappast drömd, blef landets stolthet, blef berömd som starkast bland dess vakter och blir i Finlands tid ej glömd“.

Från finska vikens stränder ända till Lapplands fjällar är detta namn känt och älskadt — ja, äfven långt utom vårt lands gränser. Och detta namn „*blir i Finlands tid ej glömd*“.

Hvad är det då, som utgör Runebergs storhet? Beundra vi honom för hans snilles gåfvor? För hans framstående skaldeförmåga? — Å—ja! Han är vår skaldekung, en af nordens störste diktare. Och dock tror jag, att frågan, *hvarför* vi skatta honom så högt, bäst besvaras med skaldens egna ord om hjälten Duncker, denna hjälte, som blef så stor genom sin kärlek: „*Och denna äras rena glans, hans kärlek gjorde den till hans, hans varma hjärtas låga. Sin fosterjord han trohet scor, för den, som för en brud, en mor, sitt allt han ville våga — med denna kärlek blef han stor*“. Han har öppnat för finska folkets blick hemlandets tjugusande fägring. Han har tolkat för oss hjärtats drömmar. Han har gifvit oss ord för det outsägliga. Och under dessa för vårt land så mörka och svåra tider, då fiender sig sträcka emot hvad heligt är uti vårt land, då vårt älskade lidande fädernesland drifver stormvräkt på nattdunkel våg — ja, under dessa tider är han ock tröstaren, som ropar till sitt folk: „*Fatta mod! Än kommer dag, än är ej allt förbi*.“

Och så är han den väldige siaren, som förutsagt Finlands framtid. Han säger om denna framtid, att den, omstrålad af fröjd och ljus, skal gro ur den jordmån, som är Finlands söners och dottras kärlek till fosterlandet. — Han sjunger om denna sköna framtid i många af sina dikter, men fulltonigast i sista strofen af „*Vårt land*“, däri han säger: „*Din blomning, sluten*

än i knopp, skall mogna ur sitt tvång. Se, ur vår kärlek skall gå upp ditt ljus, din glans, din fröjd, ditt hopp, och högra klinga skall en gång vår fosterländska sång“.

Redan det nämnda vore tillräckligt för en mans lifsgärning; men Runeberg har gjort mera än så. Hela det finska folket har genom denna mäktiga sångare fostrats till kärlek för fosterjorden. Han är det, som med sina toner uppväckt det finska folket från dess månghundraåriga politiska sömn till medveten nationell tillvaro. — Då Finland genom 1808–1809 års olyckliga krig lösslets från Sverige och kalladas att på egen hand gå nya okända öden tillmötes, kände sig dess folk rådvilt och rodlöst. „*Hvem skulla samla våra glesa leder, en återstod från dyra segrars dar? Af mod, af kraft, af guldren tro och heder fans nog, ja nog; men ordnarn bortu var*“. Äga vi ännu något att kämpa och arbeta för? Är denna lilla bit, som återstår af det forna stora fäderneslandet, tillräckligt att utgöra målet för vår sträfvan? Så frågtes blott, men det gafs ej svar. Det finska folket hade ej mist sitt forna mannamod, men väl sitt forna mål. Det hade hittills lärt att betrakta sig, såsom det ju ock var, som en del af Sverige. Det hade ej blifvit vandt att gå sin väg i lifvet på egen hand, än mindre hade det tänkt ut den tanken, att det var ett från det svenska särskildt folk, en nation. Och därför var det nu vid skilsmässan som om det förlorat sitt fästa för framtiden. År måste gå om, innan såren, som kriget och den våldsamma skilsmässan tillfogat, kunde läkas. År måste gå om, innan folket kunde återfinna sig själf i sin nya ställning; och det såg för en tid nästen ut, som om Fin-

lands folk, förblödt och dödstrött af de många pröfningarna, slumrat in i dödens sömn.

Men se, då står hos oss upp en siare! Han gripar i lyrans strängar med kraftig hand. Lyss! Han sjunger! Hans stemma ljuder så kraftig, så segerviss! Och hvad sjunger han? Ja, toner hämtade från folkets innersta hjärta och därför trängande till hjärtat. Han sänder en jublande ton utöfver landet. Och denna ton lyder så: *„Ett land, ett fosterland vi fått. Hvad fins på jorden mera världt att hållas dyrt och kärt?“* — *„Ett land, et fosterland vi fått!“* svarades i tusenfaldigt eko från sjö till sjö, från strand till strand *„i tusen sjöars land“*.

Det var en vacker majafton, den döende solen sjönk skön i vikarnas vackra vatten, då *„Vårt land“* första gången sjöngs af Finlands studenter. Vår då lefvande störste kompositör, *Pacius*, hade sat musik till denna dikt. Ord och melodi äro liksom sammanjutna. Och det kan ej vara annorlunda, ty båda äro de framsprungna ur samma djupa källa i kärlek till fosterjorden. Och därför talar denna sång så som ingen annan till det finska folkets hjärtan. Många gånger hade solen ej dalat, innan denna sång sjöngs öfveralt i Suomis bygder. — *Vårt land! Vårt land!* Det var ursprungsordet, hvarpå man väntat. Det var jubelklangen, som väckte vårt folk från dess politiska sömn till nationelt lif. Och under dessa härliga vardagar, då naturen firade sin uppståndelsefest, genomlefde också Finlands folk sitt politiska lifs påskmorgon. Med sång väcktes den finska nationen, i sång uppfostrades den. Sjungande gick den sedermera att arbeta på sin nydanning som konstitutionel stat, då vår

ädle kejsare Alexander II. öppnade vår evigt minnesvärda landtdag 1863 och gaf åt vårt folk dess så länge saknade lagstiftningsrätt. — Vårt land vardt så vår nationalsång. — „*Ett land, ett fosterland vi fått. Hvad fins på jorden mera värdt at hållas dyrt och kärt?*“ är den innersta innebörden af alle skaldens dikter. Och därför mäktade han väcka till lif den slumrande fosterlandskärleken. Hans säng lärde — och lär oss än i dag, som är — att vi alla, som bo och bygga i „tusen sjöars land“, alla, fattiga och rika, höga så väl som laga dock utgöra ett folk. — Hans säng lärde och lär, att ingen fins så hög, ingen håller så låg, att han ej bör och kan få sig en plats i lifvet, där han kan arbeta för fosterlandets välgång och för det godas och ädlas seger. — Runeberg öppnar vår blick för hemlandets tjugusande skönhet. Han gör oss i sina dikter förtrogen med det finska folket „*i strid som frid, i sorgens som i glädjens tid*“. Han upprullar för oss bilder af detsamma i dess skogar, dess bondgårdar, torp, prästgårdar och herrgårdar, lefvande friska bilder, bland hvilka ingen, icke ens tiggaren, glömdes. Och alla äro de sanna och ädle människor. Man finner dessa bilder i Runebergs episka dikter, s. s. i „*Hanna*“, „*Elgskyttarna*“ m. fl. Och när skalden sedan till dessa dikter lade „*Fänrik Ståls sägner*“, dessa odödliga nationalsånger, då såg man klarare än förr, att det ej var blott krigarens bragder han besjög, det var det finska folkets. „*Molnets broder*“, „*Trosskusken*“, „*Nr. 15 Stolt*“, „*Torpftickan*“, „*Sven Dufva*“ och många, många fler äro alla folkets barn, och det är just genom dem, som 1808–1809 års krig, „*Finlands sista strid*“, fått sin

skönaste belysning. Det er genom dessa folkets barn, som Runeberg låter oss klarast skåda hela djupet af den tysta kraft, som bor hos det finska folket: *den kärlek, som trotsar döden*. Han visar oss att „*Här fans ett folk i Suomis land, det fins ännu; ved sorgens hand det lärt at bära öden, det känner intet offer svårt, dess mod är tyst, dess lugn är hårdt, dess trohet trotsar döden, det er det folk, vi kalla vårt*“. — Huru skulle icke vi elska detta folk! Huru skulle icke vi vara stolta öfver dessa förfäder, „*som kunde allt, blott ej sin äru svika*“. Skulle ej deras föredöme mana oss att träda i deras fotspår? Mången har sagt, at vår skaldekung strängt sin lyra till krigets lof. Jag tror mig genom det tidigare sagde ha tydligt visat, att det ej är kriget, han besjunger, det är fosterlandskärleken hos det finska folket, denna varma fosterlandskärlek, som tvang dem att i farans stund, i stridens brand „*gripa till svärd och bajonet och lämna plog och spade*“. Men det är och samma kärlek, som gaf det kraft i nödens stund, „*när frosten kom med hungerns kval*“, att *gräfva dubbelt större diken*“, som sporrade det till att öförtrutet arbeta för landets odling. Är det ej sålunde förklarligt, at skaldekungen herskar i hvarje koja i vårt land, att det ej fins en vrå i ödemarken, där hans namn ej nämnes med stolthet och kärlek, och at vi kalla honom fosterlandets störste son? — Skaldekungen är nu död. Vål täcker fosterjorden hans stoft; men han lefver dock än i sina sånger och talar som förr till sitt folk. Och skulle också våldet försöka beröfva oss hans värk, så skall dock Runebergs lifsgärning gå segrande ur denna strid. Ty våldet kan aldrig förblifva rådande öfver

det folk, som bär skaldens dikter i sina hjärtan. Därför skal ock Johan Ludvig Runebergs namn lefva älskadt och vördadt, så länge i Suomis väna bygder fins et finskt folk, hvars hjärtan klappa för fosterjorden.

Fjärran tid skall hans runor stafva.

Natt skall icke hans namn begrafta.

Ok skall icke hans folk förslafva.

Seger skall ur hans aska gro.

Skoleaaret 1900—1901

Ordrup Latin- og Realskole tæller ved disse Meddelelsers Udarbejdelse i Maj 1901 208 Disciple, som sædvanlig fordelt i 6 Underklasser, 4 Realklasser og 6 studerende Klasser*).

Undervisningen er hele Skolen igennem fælles for Elever af begge Køn.

En Oversigt over, hvad der efter den lagte Undervisningsplan er læst og virket Skoleaaret igennem, findes i et følgende Afsnit. Denne Oversigt er nærmest bestemt for Forældre, der ønsker deres Børn optaget i Skolen og derfor maa kende, hvad der kan forudsættes at være naaet i hver enkelt Klasse.

Skal disse Meddelelser holdes indenfor rimelige Grænser, vil de ikke kunne indeholde noget udførligere om den Fremgangsmaade, der følges i hvert Fag paa hvert Trin; Oplysninger af den Art kan kun gives hist og her og endda i meget begrænset Udstrækning; iøvrigt maa de søges ad anden Vej. De Afhandlinger, der hvert Aar indleder Skolens Aarsskrift — ogsaa Afhandlingen i Aar — vil give en Del af de Oplysninger, der ønskes; adskilligt vil man ogsaa kunne faa ved at besøge Skolen

*)Underklasserne betegnes i det følgende ved almindelige Tal, Realklasserne og de studerende Klasser ved Romertal.

og ved Samtaler med Bestyrere og Lærere. For interesserede Forældre vil det Hjemmearbejde, deres Børn daglig udfører, ogsaa kunne give en Del Vink, — dog ikke for de tre yngste Klassers Vedkommende, hvor der nemlig kræves meget lidt Hjemmearbejde — hovedsagelig kun i *Dansk*. For de Børns Skyld, der søger disse Klasser, kunde det have stor Betydning, om Forældrene søgte fornøden Oplysning om den Fremgangsmaade, Skolen her, efter grundig Prøvelse, følger paa hele den elementære Undervisnings Omraade.

Foruden de Arbejder, den ovenfor berørte Oversigt giver Oplysning om, er der i Aarets Løb udført adskilligt andet, — navnlig i Form af Foredrag og Oplæsninger dels for den samlede Skole, dels for enkelte Klasser. — Ogsaa for dette Arbejde er der gjort Rede i det følgende. Eet af Foredragene har Skolen af nærliggende Grund og med særlig Tak til Foredragsholderen ladet trykke her i Aarsskriftet.

De forskellige Undervisningsfags ugentlige Timetal

1900—1901	VI. mat. Kl.	V. spr. Kl.	V. mat. Kl.	IV. st. Kl.	IV. Realkl.	III. st. Kl.	III. Realkl.	II st. Kl.	II. Realkl.	I. Overkl.	6. Underkl.	5. Underkl.	4. Underkl.	3. Underkl.	2. Underkl.	1. Underkl.
Dansk	2	2	2	3	4	3	3	3	3	3	4	4	5	6	6	8
Litteratur- og Kunsthist.	1	1	1	1	1											
Saga Oldnordisk	2	2	2				1	1	1	1	1	1				
Tysk		2	2	3	3	3	3	2	2	2	3	4	4			
Engelsk	2	1	1		4		3		4	4						
Fransk	4	4	4	2	2	3	3	3	3	3	4					
Latin		6		6		6		6								
Græsk		6		5		5										
Bibelkundskab	1	1	1	1	1	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	
Historie	4	4	4	2	3	2	2	2	2	3	3	3	2	3		
Geografi				2	2	1	1	2	2	2	2	2	2	2		
Naturhistorie				2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	
Naturlære	6	2	4		2		2									
Matematik	6		5	5	5	5	5	4	4	3						
Regning					2		3	2	2	2	3	3	4	4	5	6
Tegning	1		1						1	1	2	2				
Skrivning						1	1		1	1	2	3	5	5	6	6
Gymnastik	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Sang								2	2	2	2	2	2	2	2	
Kvdl. Haandb.								3	3	3	3	3	3	3	3	3
	33	35	31	36	35	36	35	35	35	35	34	32	32	30	27	24

Haandarbejde regnes ikke med i Timetallet. —
Pigerne har haft 3 Timer Gymnastik om Ugen.

Skolens Lærerkæfter

Skolebestyrer H. C. Frederiksen: Dansk og Svensk med II., III. og IV.; Svensk med V. og VI.; Projektions-tegning med V. og VI. mat.; indleder hver Morgen Skoledagen; holder jævnlig Foredrag for den samlede Skole.

Skolebestyrer Chr. Branner: Fransk med I., II., IV., V. og VI.; Engelsk med V. og VI.; Historie med 5., I., II., V. og VI.; holder i en ugentlig Time litteratur-historiske Foredrag for IV., V. og VI. og fortæller i en ugentlig Time Sagaer for Mellemlklasserne.

Frøken Ida Olsen: Tysk med 4., 5., 6. og I.; Engelsk med I., III. og IV. Realklasse.

Løjtnant Holger Nielsen: *Skolens Inspektør.* Gym-nastik med alle Overklasserne og 6. Underkl.; Regning med I. og II.; Skrivning med 5., 6., I., II. og III.; Teg-ning med 5., 6., I. og II.; leder Skolens Idrætsovelser. Giver privat Undervisning i Dans og Svømning samt i Hugning og Fægtning.

Frøken Agnes Hansen: Dansk og Skrivning med 2., Dansk med 4.; Haandarbejde med Skolens Piger.

Cand. mag. H. C. Christiansen: Matematik og Fy-sik med IV., V. og VI.

Cand. mag. Arkivassistent Carl Christiansen: Dansk med V. og VI.; Oldnordisk med V. og VI.; Historie med III., IV., V. og VI.; Græsk med III. og IV.

Musik- og Syngelærer Jørgensen: Sang gennem hele Skolen fra 2. Underklasse.

Cand. phil. Regner Lefolii: Geografi og Naturhistorie fra 5. til IV. Gymnastik med de fem yngste Klasser.

Cand. phil. Bondesen: Bibelhistorie indtil I. Klasse; Historie med 3. og 4., Fædrelandshistorie med 5., har i sidste Halvdel af Skoleaaret fortalt Iliaden og Odysseen for 6. og 5.; — deltager i Tilsynet i Skolehjemmet.

Cand. mag. Halfdan Kejser: Latin med samtlige Latinklasser; Dansk med I.

Frøken cand. phil. Karen Vel Jeppe: Regning med 1., 3., 4., 5., 6., III. og IV. Deltager i Tilsynet i Skolehjemmet.

Cand. mag. Ernst Kaper: Græsk med V., Tysk med IV. og V.

Cand. theol. Alfred Andersen: Naturhistorie og Geografi med 2., 3. og 4.; .Skrivning med 3. og 4.; Historie med III.; Anskuelsesundervisning i 1.; Kristendomskundskab med II. og III.

Frøken Anna Kønigke: Dansk med 1., 3., 5. og 6.; Engelsk med II.; Skrivning med 1.; Historie med 6.; Gymnastik med Skolens Piger i Forbindelse med Løjtn. Nielsen.

Cand. mag. Marius Sørensen: Fransk med 6. og III.; Tysk med II. og III.

Frøken cand. phil. Kirstine Sørensen: Regning med 2.; Matematik med I., II., III.; Fysik med III.)*

Som **Klasselærere** har følgende haft det særlige Tilsyn med de enkelte Klasser:

1. Kl. *Cand. phil. Karen Vel Jeppe.*
2. „ *Agnes Hansen.*
3. „ *Frk. Anna Kønigke.*
4. „ *cand. theol. Alf. Andersen.*
5. „ *cand. phil. Karen Vel Jeppe.*
6. „ *cand. phil. Bondesen.*
- I. „ *cand. phil. Lefolü.*
- II. „ *Chr. Branner.*
- III. „ *cand. phil. Kirstine Sørensen.*
- IV. „ *Frk. Olsen og cand. mag. Kejser.*
- V. „ *Cand. mag. Kaper*
- VI. „ *do.*

*) Frøken cand. phil. Tora Frederiksen har i dette Skoleaar opholdt sig paa Askov Højskole, og vil til næste Skoleaar uddanne sig videre paa Statens Kursus for Lærere. I hendes Fraværelse besørger Frk. Sørensen hendes Undervisning i Matematik.

Kostskolen.

Et begrænset Antal Børn og unge Mennesker, for Tiden 15, er optaget i *H. C. Frederiksens* og *Hustrus* Hjem, hvor desuden *cand. phil. Bondesen* og *cand. phil. Karen Jeppe*, samt *stud. mag. Holger Frederiksen* deltager i det hjemlige Tilsyn. —

Skoletiden er for de ældste fra 9—3; for de yngre 9—2; for de yngste 9—1. Alle staar om Vinteren op Kl. 7¹/₄, om Sommeren Kl. 7. — Kl. 7¹/₂ Morgenmad. — Før Skoletid Bevægelse i fri Luft. — Kl. 10³/₄—11₁₅ Frokost. — Kl. 3 Middag. — Bevægelse i fri Luft til Kl. 5. — Lektielæsning Kl. 5--7. Aftensmad Kl. 7¹/₄. — Derefter leger de yngre; de ældre gør sig færdige med deres Lektier. — De mindste gaar i Seng Kl. 8¹/₂-9, de ældste Kl. 10; som Regel ikke senere.

Hver anden Søndag samt Ferierne tilbringer Børnene som Regel i deres Hjem eller hos nærboende Paarørende.

Den aarlige Betaling er indtil II. Klasse (inklusive) 800 Kroner, III. og IV. 900 Kr., V. og VI. 1000 Kr., heri indbefattet Skolepenge, men ikke Vadsk. Der betales fjerdingaarlig forud. Udmeldelse sker med et Fjerdingaars Varsel. Skoleaaret deles i følgende Kvarterer:

1. Kv.: August-Septbr.-Oktbr.
2. „ Novbr.-Decbr.-Jan.
3. „ Febr.-Marts-April
4. „ Maj-Juni-Juli.

Disciplene medbringer ved deres Optagelse i Skolehjemmet: Seng med Tilbehør, derunder indbefattet

Tæppe til at brede over Sengen om Dagen, samt en Sengeforligger; endvidere Kommode eller et lille Skab, Stol, Børstetøj, Børsteforklæde, Vandfad, Toiletsager, samt Spiseske, Teske og Gaffel. Hvert Stykke Tøj og hver Genstand, der medbringes af Fosterbørnene, maa være forsynet med et tydeligt og varigt Navnemærke. — Endelig medbringes ved Optagelsen Lægeattest.

Almindelige Bestemmelser og Ordensregler

Ethvert Barn, der optages som *skolesøgende* Discipel, medbringer Attest fra den Skole, det forlader, samt Vaccinationsattest.

Skolen betragter det som givet, at den, naar der i en Familie, som har skolesøgende Børn, udbryder en smitsom Sygdom, straks faar Meddelelse herom.

Er Sygdommen Skarlagensfeber, Difteritis eller en anden farligere Sygdom, er det nødvendigt, at alle Disciple fra Hjem, hvor der er en saadan Sygdom, ikke søger Skolen, før al Fare for Smitte er forbi.

Derimod vil det under en af de sædvanlige godartede Mæslinge- eller Kighosteepidemier eller andre mindre farlige smitsomme Sygdomme i Reglen ikke være nødvendigt at formene Disciple fra saadanne Hjem, hvor disse Sygdomme findes, Adgang til Skolen.

Hvor ikke Sygdom eller nogen anden paatrængende Grund gør det nødvendigt at forsømme Undervisningen, kan Skolen som Regel ikke give Tilladelse til, at nogen

Discipel udebliver; dette gælder ogsaa overfor Forlængelse af Ferierne. Forældrene anmodes indstændigt om — for den gode Ordens Skyld — at gøre Skolen den store Tjeneste, ikke uden særdeles tvingende Grunde (Lægebesøg eller lignende) at bede deres Børn fritaget for en enkelt Undervisningstime; — dette gælder selvfølgelig ogsaa Sang- og Gymnastiktimer.

Det tillades som Regel ikke Eleverne at bruge Fritiden til Læsning eller andet Skolearbejde.

Bøger, Overtøj, Sko o. s. v. maa være tydelig mærkede, og Overtøjet maa være forsynet med solide Stropper.

Da Elevernes Skolemad ikke maa have i Klassen, maa Madkassen være forsynet med en Rem eller Snor, saa at den kan anbringes paa Knagerækken i Skolegangen, hvis Eleven ikke har Tornyster eller Pose.

Betalingstilkaar for skolesøgende Disciple

Fra det kommende Skoleaars Begyndelse har de forenede københavnske Privatskoler forhøjet de maanedlige Skolepenge med 2 Kr. for hver Elev indtil IV. Kl.; i de to øverste stud. Klasser med 4 Kr. Først til August 1902 vil den samme Forhøjelse finde Sted her. I det Skoleaar, der begynder med August 1901, vil der, for at lette Forældrene Overgangen, finde en delvis Forhøjelse Sted. — Den maanedlige Betaling bliver i Skoleaaret 1901—1902 som følger:

1. og 2. Underklasse	8 Kr.
3.	— 10 „
4. og 5.	— 12 „
6. og I. Klasse	14 „
II. og III. Klasse	16 Kr.
IV.	— 18 „
V. og VI.	— 20 „

Af Søkende, der samtidig besøger Skolen, betaler den ældste fuldt, de andre hver 2 Kr. under normal Betaling, Udmeldelse sker med fuld Maanedes Varsel; Skolen modtager ikke Udmeldelse efter 1. April.

I Brændselspenge betales af hver Discipel 6 Kr. om Aaret, 3 Kr. i November og 3 Kr. i Februar. Disse Penge betales ogsaa af dem, der har hel eller halv Friplads.

For nye Disciple betales 4 Kr. i Indskrivningspenge.

Forsømmes Skolen i længere Tid paa Grund af en Discipels Sygdom eller paa Grund af Sygdom i Vedkommendes Hjem, betales der for den Maaned, i hvilken Sygdommen begyndte, og for den næste.

Enhver Discipel, der indstiller sig enten til Afgangseksamen for studerende, IV. Klasses Hovedeksamen eller almindelig Forberedelseseksamen, betaler 20 Kr.

En Privatist, der indstiller sig til:

a. Tillægsprøve til Skolelærereksamen, betaler	10 Kr.
b. Tillægsprøve til Alm. Forberedelses-	
eksamen, sproglig	— 11 —
matematisk	— 9 —
c. Eksamen i Latin for Farmaceuter	— 8 —
d. 4de Klasses Eksamen	— 43 —
e. Afgangseks. for studerende, sproglig	— 41 —
matematisk	— 43 —

Af Dimittenderne betales af de skolesøgende Disciple til Skoleaarets Slutning, det er til Juli Maanedes Udgang, af Fosterbornene til det begyndende Kvartals Udgang.

Badning samt Undervisning i Musik, Dans og Svømning betales særskilt.

Skriftlige Vidnesbyrd om Disciplene

Ved Slutningen af hver Uge giver hver Lærer en kort Meddelelse om sine Elevers Standpunkt i den forløbne Uge.

Disse Meddelelser samles af Klasselæreren og indføres af samme med Navns Underskrift i Elevernes dertil indrettede Meddelelsesbog, der bringes hjem hver Mandag, efter at først en af Bestyrerne har gennemgaaet Bedømmelsen med hver Elev. — Underskrevet af en af Elevernes Forældre bringes den den følgende Dag med paa Skolen.

Desuden faar Eleverne udførlige Meddelelser hjem fem Gange om Aaret, nemlig:

1. Gang sidst i Oktober.
2. — ved Juletid.
3. — først i Marts.
4. — — Maj.
5. — ved Skoleaarets Slutning.

Hver Lærer skriver sit Vidnesbyrd ind, og det affattes saa udførligt, at Hjemmet kan faa et saa fyldigt

Billede som muligt af Barnet, som det har stillet sig i de sidste to Maaneder.

Forinden disse Vidnesbyrd udfærdiges og vedtages i deres endelige Skikkelse, gennemgaas og drøftes de for hver enkelt Discipels Vedkommende paa Lærermøderne, hvor samtlige Lærere er til Stede.

Skulde der ellers være noget at meddele Hjemmet, sker det mundtlig eller gennem Brev.

Daglige Karakterer gives ikke. En udførlig Redegørelse for Skolens Stilling til Karaktergivningen findes i dens „Meddelelser“ for 1897–98 samt Side 10–11 i den Afhandling, der indleder nærværende Aarsskrift.

Dansk til danske Børn!

af

Chr. Branner

Der kom en Dag en Mand og vilde melde et Barn ind i Skolen, en lille Pige paa en 9–10 Aar. —

Med megen Sikkerhed og Aabenhjertighed udtalte han sine Ønsker.

„Det, jeg lægger mest Vægt paa,“ sagde han, „er de fremmede Sprog. Hun skal lære saa meget Tysk, Fransk og Engelsk som muligt, helst at tale alle tre Sprog. Resten er mig ret ligegyldig, Dansk for Eks. bryder jeg mig ikke om, det lærer hun jo alligevel.“

Manden havde rejst en Del og savnede Sprogkundskaaber. Derfor gjorde han den tilsyneladende saa naturlige Slutning: saadan skal det ikke gaa mit Barn, hun skal i Tide lære det, som jeg ikke har lært. — Dansk havde han derimod ikke savnet.

Der er sikkert mange, der slutter som denne Mand, ja der er endog Skoler, som kommer denne Tankegang i Møde ved at erklære, at deres Hovedfag er et fremmed Sprog, — mærkelig nok hyppigst Fransk — og ved at begynde med at lære Børnene fra ganske smaa at tale et eller flere fremmede Sprog.

Dette er efter vor Mening saa forkeret som overhovedet muligt.

En dansk Skoles *Hovedfag* er hverken Fransk eller Latin, saa lidt som Regning eller Matematik, men *Dansk*, og enhver Lærer, hvad han saa underviser i, er tillige Lærer i Dansk.

Thi Sagen er jo den, at man ikke „*lærer Dansk alligevel*“, ikke at skrive Dansk, ikke at tale Dansk, ikke at læse Dansk, ikke at tænke paa Dansk, ikke at forstaa Dansk, ikke at holde af Dansk. Alt det skal Skolen først lære sine Elever.

At det er en saare svær Kunst at *skrive* Dansk, ikke blot ortografisk rigtigt, men — hvad der er vigtigere — klart, godt Dansk, med egne Udtryk for egne Tanker, — det behøver næppe nogen Paavisning. Hvormange kan det? — Hvormange tyr ikke, saasnart de skal skrive blot et Brev, til visse fastslaaede Vendinger og Talemaader, der slet ikke siger det, de vilde sige? — Hvormange forstandige og ret dannede Mennesker bliver ikke ubehjælpsomme og fattige med en Pen i Haanden!

Og nu *Talen*. — Lyt til Menneskers Samtale. Hvorledes benytter de i Almindelighed deres Modersmaal? — Forkerte Vendinger, idelige Gentagelser, uklare Udtryk, — det er det meste, man faar at høre. Hør engang efter, naar et Barn — og mangan en voksen med — skal gengive, hvad det har set, læst eller oplevet. Hvormeget faar man i Reglen ud af det?

Og naturligvis er det jo rart at kunne tale med en Udlænding, saa han forstaaer, hvad man siger, men det turde dog være vigtigere for en *Dansk* at kunne tale med en *Dansk*, saaledes at den ene forstaaer, hvad den anden mener, — uden at der skal behøves

en uforholdsmæssig lang Tid, inden denne Forstaaelse vindes.

Og saa læse Dansk. — Hvormange kan læse en Bog eller blot en Avisartikel højt paa en tiltalende eller forstaaelig Maade, saaledes, at man faar fremhævet Meningen, faar Betoningen lagt, hvor den skal ligge, ja blot saaledes, at det hænger sammen?

Man vil nok indrømme: saare faa.

Og naturligvis er det rart at kunne læse en tysk eller fransk Bog højt saa nogenlunde korrekt, men det turde dog være vigtigere for et *dansk* Menneske at kunne læse en *dansk* Bog højt for sine nærmeste.

Men at læse Dansk, det er mere end at kunne læse *for andre*. Det vigtigste er at kunne læse *for sig selv*. — At læse, det er at kunne forstaa og til egne sig, hvad man læser, at læse en Bog, det er at tænke Bogens Tanker om igen, at lade sig ægge til Modsigelse eller Tilslutning; at læse, det er at faa sine Tanker sat i Svingning og lade Bogens Tanker føde nye Tanker og Tilskyndelser hos en selv, — forudsat naturligvis, at der er noget ved Bogen.

Først da faar man Udbytte af sin Læsning, først da udvikler den noget i en, først da kan man glæde sig over en Bog og komme til at holde af en Bog.

Hvormeget vilde der ikke vindes, hvis Folk virkelig forstod at læse! Hvormange Misforstaaelser og taabelige Domme om Litteratur vilde ikke spares!

Selvfølgelig er det rart at kunne læse og forstaa en fransk Bog, men først maa vi Danske dog vel kunne læse en dansk Bog, saaledes at man ikke faar

ud af den akkurat det modsatte af det, Forfatteren har tænkt.

Der tales for Tiden meget om Farerne for Børn og unge Mennesker ved Læsningen af moderne Bøger; og selvfølgelig er der meget af den moderne — som af den ældre — Litteratur, der ikke er skrevet og ikke egner sig for Børn; men de blotte Formaninger og Advarsler er paa dette Punkt ligesaa virkningsløse som paa de fleste andre. Skolen har kun een Ting at gøre: at lære sine Elever at læse med Forstaaelse og Kritik, lære dem at holde af den gode Litteratur og skelne mellem det, som dur, og det, som ikke dur.

Naturligvis maatte man gaa endnu langt dybere, hvis man vilde til Bunds i det Spørgsmaal: Hvad vil det sige at *kunne* Dansk? Disse faa Antydninger faar være nok til at vise, hvor overfladisk og hvor galt det er at erklære, at „*Dansk lærer man nok alligevel*“.

Men rent pædagogisk set har Skolen mange andre og gyldige Grunde til at holde paa *Dansk* som sit Hovedfag.

Den omtalte Mand gjorde sig nemlig skyldig i endnu en stor, omend forklarlig Fejltagelse ved at slutte, som han gjorde. Han sluttede fra det, han selv i visse Tilfælde af sit Liv havde Brug for, i Stedet for at slutte ud fra det Synspunkt: hvad har min lille Pige i Øjeblikket bedst af? — Dette Synspunkt er Skolens, og ud fra det siger vi: hun har bedst af at lære saa godt Dansk som muligt og vente saa længe som muligt med at begynde paa de fremmede Sprog.

Thi det gælder ikke først og fremmest for Skolen at bibringe sine Elever saa mange og saa forskellige-

artede Kundskaber som muligt, men at udvikle og modne deres Evner. Med dette for Øje maa Skolen indrette sin Undervisning. Og her frembyder Dansk sig da som det naturligste og bedste Fag. Her kan vi vælge et Stof, hvis Indhold er afpasset efter Børnenes Alder og Udviklingstrin uden det hæmmende ydre sproglige Hensyn, der skal tages i de fremmede Sprog. Her har vi Lejlighed til at sætte deres Tanker i Bevægelse, vække deres Interesser, vænne dem til at kræve Forstaaelse og til at spørge, medens de fremmede Sprog i de lavere Klasser, hvad enten man anvender Læse- eller Talemetoder, meget let bliver blotte Hukommelsesøvelser og Ramseværk.

Det er derfor ogsaa en Mening, der faar mere og mere Raaderum blandt Skolemænd: Vi skal have de fremmede Sprog ud af Elementarskolen og opsat til en mere moden Alder.

Eller tror man virkelig, der er noget særligt udviklende for et Barn i at tælle paa Engelsk eller bøje et fransk Verbum? — Og man maa ikke sige, — hvad mange maaske vil være tilbøjelige til, — at det kan da heller ikke skade. — Det er netop det, det kan. For det tager Tid og Kraft fra det, som vigtigere er; det leder Born ind paa Ramseriet og Uselvstændigheden, og det giver dem falske Forestillinger om deres egen Viden, og om, hvad der er værdifuld Kundskab. Thi man maa dog gøre sig klart, at det at kunne tale et fremmed Sprog ikke behøver at være andet end en ren udvortes Færdighed, ganske vist en god og nyttig Færdighed for mange Mennesker, *men kun en Færdig-*

hed. Man kan tale godt Fransk og Engelsk og dog være en inderlig flad og indholdsløs Person.

Noget helt andet er det selvfølgelig, naar Talefærdigheden staar i naturlig Sammenhæng med store og solide Kundskaber i Sproget og er Frugten af selvstændigt Studium og Arbejde.

— Netop i Grammatik ses det maaske tydeligst, hvilket umaadeligt Fortrin Dansk som Undervisningsfag besidder fremfor de fremmede Sprog. Alt det, der blot er Ramseværk, kan her forudsættes bekendt. At der vel endnu er Folk, der lærer Børn dansk Grammatik som Ramser, bliver deres Fejl; den forstandige Lærer har her et fortræffeligt Middel til at lære sine Elever at iagttage, at se selv og tænke selv.

Og kommer vi højere op, til Litteraturlæsningen, er det jo klart, hvilke aandelige Værdier, der gennem Læsning af og Samtale om gode danske Værker, kan tilføres Eleverne.

Det Standpunkt at læse en Bog udelukkende for Indholdets Skyld naas i de fremmede Sprog først saare sent, for de fleste Elevers Vedkommende slet ikke i Skolen.

Man vil forhaabentlig forstaa, at der ikke hermed skal være sagt, at der overhovedet ikke bør undervises i fremmede Sprog, eller at de ikke skulde have deres berettigede Plads i Skolen.

Det, der her er sagt, er kun sagt for at danne en Modvægt mod de for Tiden alt for stærkt fremtrædende Krav paa fremmede Sprog, og her er givet nogle Antydninger af, hvorfor Skolen maa holde paa, at Dansk for mindre Børn er saa uendelig overlegent som Un-

dervisningsfag, og hvorfor vi hævder, at Dansk maa og skal være Hovedfaget i en dansk Skole.

Skolearbejdet i de forskellige Fag 1900—1901

Dansk

1. *Underklasse.* Den Del af Klassen, som til næste Aar skal rykkes op i 2den Klasse, har læst hele H. C. Frederiksens Læsebog. En Del senere indkomne Elever befinder sig paa forskellige Standpunkter efter deres forskellige Forkundskaber og Evner. — Næsten alle Digtene er lært udenad, og de Digte, der er Melodi til, har Klassen sunget. Indholdet af det læste er stadig gjort til Genstand for Samtale og lempelig Genfortælling. — Daglig Afskrivning paa Tavle; de fleste har desuden skrevet med Blyant i Stilebog.

I Tilknytning til Danskundervisningen har Klassen 2 Timer om Ugen haft Anskuelsesundervisning.

Hvad der er udtalt af Frk. Kirstine Frederiksen i „Haandbog for Lærere“, at Maalet skal være at forberede det egentlige Skolearbejde ved at lære Barnet at *iagttage* Omverdenen, *tænke* over, hvad det ser, og udtrykke sine Tanker i Ord og Billeder, har dannet Underlaget, og Stoffet er valgt derefter, i det vi er gaaet *fra* den lille Verden, Børnene kender, deres egne Legemer, smaa Redskaber, Stuer, Haver, Hjem osv. med alt, hvad dertil er knyttet af levende

og livløst — til det store, Omverdenen med Byer og Landsbyer, Marker, Skove, Enge, Soer, Floder, Bjærg og Dal osv. med alt, hvad dertil hører, som kan tjene til at fange Sind og Interesse og give dem Kendskab til den Verden, der begynder at dæmre for dem. -- Alt er belyst og anskueliggjort gennem Smaafortællinger, Tegninger, Skolens Anskuelsesbilleder og Samlinger.

2. *Underklasse* har læst Schneekloths Læsebog for det 2det Skoleaar. De fleste af Bogens Digte er lært udenad tillige med andre, som er indøvet i Kor. Digte med Melodi til er sunget. Samtale og Genfortælling. Daglig Afskrivning med Blæk i Stilebog afvekslende med Skonskrivning.

3. *Underklasse* har læst Agerskovs Læsebog Nr. 1. De fleste af Digtene er lært udenad. Der er gennemgaaende blevet skrevet een Diktatstil om Ugen. Indholdet af det læste er gjort til Genstand for Samtale og Genfortælling.

4. *Underklasse* har brugt Pio og Wimmers Læsebog for de lavere Klasser. Nogle af Digtene er lært udenad. Een Diktatstil om Ugen, som hver Gang formes af Læreren og bruges til at analysere efter. I denne Klasse begynder Undervisningen i Sproglære.*) Eleverne har lært at bruge Skilletegn og at kende en simpel Sætning, Navneord, Udsagnsord, Tillægsord, Stedord og kender noget til Udsagnsordenes Bøjning.

5. *Underklasse* har brugt Pio og Wimmers Læsebog for de lavere Klasser. Nogle af Digtene er lært udenad. Een Stil om Ugen, afveks-

*) I ingen af Skolens Klasser bruges der Bog ved Undervisningen i dansk Sproglære; se iøvrigt foran Side 36 under „Sprog“.

lende Genfortællings- og Diktatstile, som hver Gang formes af Læreren i Tilslutning til Undervisningen i Sproglæren og bruges til at analysere efter. I Sproglæren er lært Udsagnsordenes Bøjning, Stedord, Til-lægsord og Brugen af Skilletegn i lidt mere udviklede Sætninger.

6. *Underklasse* har brugt Pio og Wimmers Læsebog for Mellemlklasserne og har lært en Del af Digtene udenad. Der er vekslet med Genfortællings- og Diktatstile. Een Stil om Ugen. Diktatstilene bruges til at analysere efter. I Sproglæren er alle Ordklasserne lært; Lideformen af Udsagnsordene, handle- og lideformede Sætninger og indskudte Sætninger er der særlig dvælet ved.

I. Klasse. Læsning og Analyse efter Pio og Wimmers Læsebog for Mellemlklasserne. I Sproglæren er der foruden Gentagelse af det tidligere lærte særlig dvælet ved Adskillelsen af Sætningerne i lidt mere udviklede Perioder, samt ved Ord, som kan høre til forskellige Ordklasser (Adj. og Adv. „smukt“, Adv. og Præp. „til“), og endelig ved Tegnsætningen. Een Stil om Ugen, Diktat, Genfortælling eller fri Stil.

II. Klasse. Til Indøvelse i Oplæsning er brugt Agerskovs Læsebog Nr. 6, samt forskellige andre Læsestykker, særlig Aladdin.

I Sproglæren har vi bevæget os lempelig over det meste af det Omraade, Skolerne for Tiden beskæftiger sig med.

Foruden Diktatstile er der skrevet Genfortællingsstile samt frie Stilopgaver, de sidste for en Del knyttet til Klassens Historieundervisning.

Der er i Reglen skrevet een Stil ugentlig.

III. Klasse har af større Stykker læst *Hakon Jarl*, *Jeppe paa Bjerget*, *Sigurd Slembe* og *Soldaterløjer*; desuden forskellige Stykker af Fengers Læsebog.

Undervisning i Sproglære over hele det almindelige Omraade.

Af Stile er der som Regel skrevet een om Ugen, af samme Art som de, der gives til IV. Klasses Eksamen, men lidt lettere. Se forøvrigt under IV. Klasse.

Som sædvanlig har der været skrevet enkelte Diktatstile til Indevelse i Analyse af særlig vanskelig Sætningsbygning.

Kravet til *Oplæsningen* i denne og den følgende Klasse gaar ikke blot ud paa, at Disciplene skal kunne læse rigtigt, flydende og forstandigt, men der stilles ogsaa et lempeligt Krav til *Foredraget* under Oplæsningen, og Stemmen øves i at bøje sig efter Læsestoffets vekslende Stemninger og Farver.

IV. Klasse har læst og giver op til Eksamen:

Af *Folkeviserne*: *Moderen i Mulde* og *Stig Hvide 1*.
Holberg: *Gert Westphaler*.

Jean de France.

Oehlenschläger: *Aksel* og *Valborg*.

Aladdin.

Af og om *Grundtvig*:

1. *Bisp Vilhelm* og *Konning Svend*.

2. *Drachmann*: *Grundtvigs Hundreaarsdag*.

3. *Bjørnson*: *Tale* og *Kantate ved Gr.'s Jordefærd*.

4. *Hostrup*: *Salmc* — —

Baggesen: *Kalundborgs Krønike*.

J. L. Heiberg: Elverhøj.

Hertz: Svend Dyrings Hus.

H. C. Andersen: Svinedrengen

Den standhaftige Linsoldat.

Hostrup: Genboerne.

Björnson: Faderen og nogle Digte.

Ibsen: Nogle Digte.

Runeberg: Nogle af Fänrik Ståls sägner.

Topelius: Graven i Perrho (paa dansk) samt nogle Digte.

Sproglæren er indøvet i det befalede Omfang.

Af Stile er der skrevet een hver eller hveranden Uge. Som oftest er Emnerne ikke kommet fra Læreren til Eleverne; snarere omvendt; idet vi har valgt saadanne, der i Forvejen havde fanget Elevernes Interesse dels gennem Samtaler og Foredrag paa Skolen, dels ad andre nærliggende Veje. — Lærerens Opgave har da nærmest været den: at kalde Tankerne frem, at begrænse Emnet og hjælpe til at give det Navn.

En lignende Fremgangsmaade er brugt i III. Klasse.

Af Stile mærkes: *Store og smaa Stater.* — „*Det haver saa nyligen regnet*“. — *Hvad jeg saa i en Mose.* *Elverhøj.* — *Himmelrummet.* — *Berøringspunkter mellem Asatroen og Kristendommen.* — *Pecuniæ misis inimicæ.* — *Udkast til en Overhøring i Jean de France.* — *Kina.* — *Totalafholdssagen.* — *Hvad Betydning har det for et Folk at kende sin Mytologi?* — *Forskellige Opfattelser af Fængselsstraffen i forskellige Lande og til forskellige Tider og den dermed sammenhængende Behandling af Forbryderne.* — *En Islandsfærd.*

Der meddeles i *IV. Klasse* i temmelig stor Udstrækning Oplysning om de enkelte Forfattere, ligesom der kastes Lys over adskillige dels æstetiske, dels almenmenneskelige Spørgsmaal.

V. Klasse har som Underlag for Undervisningen i Litteraturhistorie brugt *Rønnings Grundrids* af den danske Litteraturhistorie. I Oldnordisk har Klassen læst *Wimmers Læsebog* Side 1—9, 14—34, 41—73, 101—107, 114—118. Der er skrevet to Stile om Maanednen.

VI. Klasse har som Grundlag for Undervisningen i Litteraturhistorie brugt *Rønnings Grundrids*. Mere indgaaende er Tidsrummet 1800—1825 behandlet. Disciplene har gennem Oplæsning og ved Læsning hjemme med paafølgende Samtale om det læste stiftet Bekendtskab med vore Hovedforfattere. I Oldnordisk er læst som *V. Kl.* Til Eksamen opgives Side 1—9, 14—34, 53—73, og 114—118. (Versene i *Gunløgs Saga* ikke medtaget). Der er skrevet to Stile om Maanednen, dels tidligere Eksamenstile, dels følgende: *De historiske Oplysninger, der kan uddrages af Iliadens 6te Sang. — Hvad Gavn har vi af at læse Aviser? Hvorfor lærer vi Historie? — Højskolernes Betydning for vort Folk. — Dramaet i Slutningen af det 18. Aarhundrede. — De sociale og polit. Tilstande i Rom før Graccherne. — Hvad kan en lille Stat gøre for at hævde sin Tilværelse, og hvilke Muligheder har den derfor? — Striden mellem Baggesen og Øehlenschläger. — Den almindelige Valgrets Betydning med særligt Henblik paa danske Forhold.*

Mellem- og Overklasserne stifter ad forskellige Veje Bekendtskab med *Svensk*.

Bibelkundskab

Undervisningen ledes i Tilknytning til de Oplysninger og Grundtanker, der gives i Mandagmorgentalerne, som hele Aaret igennem holdes af H. C. Frederiksen for den samlede Skole og er Udtryk for Skolens Stade paa det religiøse og personlige Omraade.

2. *Underklasse:* Uden Lærebog er gennemgaaet, fortalt og genfortalt Historier om Personer og Begivenheder i den gamle Pagt, saaledes at der kun er dvælet ved det, der egner sig for Smaabørn. Bibelske Billeder er blevet benyttet ved Undervisningen.

3. *Underklasse:* Uden Benyttelse af Lærebog er der givet Børnene Fortællinger af det nye Testamente — Lempelig Genfortælling. — Der synges i Reglen hver Time, og enkelte Børnesange har Eleverne lært i Timerne. Bibelske Billeder er blevet benyttet.

4. *Underklasse:* Den gamle Pagt til Israels Riges Undergang er læst efter Martensen og Paullis Bibelhistorie. — Der er stadig sunget Salmer, og enkelte Børnesange har Eleverne lært i Timerne.

5. *Underklasse:* Den nye Pagt er læst efter samme Bog. Enkelte Salmer er lært i Timerne.

6. *Underklasse:* Den gamle Pagt er læst efter samme Bog, idet der stadig er fortalt til, særlig saadanne Træk og Begivenheder, der har kunnet belyse de bibelhistoriske Personligheder, ligesom i det hele taget Stoffet er gennemgaaet med det for Øje: at gøre de fremragende Mænd og Kvinder blandt Jødefolket saa levende som muligt for Børnene. Palæstinas Geografi er i store Træk gennemgaaet.

I. Klasse: Evangelierne og Apostlenes Gerninger er gennemgaaet efter samme Bog, samtidig er den hellige Historie saa meget som muligt stedfæstet og tidfæstet for derigennem at klargøre for Eleverne, at vi har med virkelige Begivenheder at gøre. Flere af Eleverne har efter egen Tilskyndelse benyttet det nye Testamente ved Undervisningen. I Slutningen af Skoleaaret er Biskop Hanningtons Levned fortalt for Eleverne, idet Bachevolds Bog er blevet benyttet.

II. og III. Klasse har med Frants af Assisi som Grundlag (gennemgaaet efter Henry Ussings Bog) faaet Kristendommen at se som en historisk og personlig Magt.

IV.-V.-VI. Klasse: Se Indledningen til dette Afsnit om Bibelkundskab.

Historie

3. Underklasse: Mundtlig Undervisning uden Benyttelse af Bog; Børnene har hver Time genfortalt, hvad de horte i den foregaaende Time. Saaledes er gennemgaaet: Den nordiske Gudelære, en Del Heltesagn, Fortællinger fra Sakse og endelig Danmarks Historie fra Oldtiden indtil Kristian den 1ste. — Alt er gennemgaaet temmelig udførligt, men i Tilknytning til Johan Ottosens Fædrelandshistorie, saaledes at denne Bog ikke vil være Børnene helt fremmed til næste Aar. — Formaålet har nærmest været at give Børnene Interesse for Faget og lære dem at fortælle med deres egne Ord. Sangbøgerne er blevet benyttet meget; der er sunget baade historiske Sange og andre Fædrelandssange.

4. Underklasse: Efter Johan Ottosen: Børne-

nes Fædrelandshistorie er læst forfra til Enevælden; idet der stadig er fortalt meget til om saadanne Begivenheder og Personer, der særlig egner sig til at vække Børns Interesse.

5. *Underklasse*: Efter Johan Ottosen: Børnernes Verdenshistorie er gennemgaaet Oldtidens og Middelalderens Historie, idet der paa flere Punkter er fortalt en Del til, hvilket dog ikke saa meget har været nye Enkeltheder som en udførligere Udvikling af det, der fandtes i Bogen. — Efter Johan Ottosen: Børnernes Fædrelandshistorie er læst fra Enevælden og Bogen ud. Adskillige Partier er behandlet udførligere, f. Ex. Krigen 48—49—50.

6. *Underklasse*: Efter Johan Ottosen: Børnernes Verdenshistorie er lært den nyere og den nyeste Tid, og Fædrelandshistorien er repeteret efter Ottosens Bog.

I. *Klasse*: Efter Ottosen og Schmidts Lærebog for Realskoler I. er læst Oldtidens og et Stykke af Middelalderens Historie.

II. *Klasse*: Efter Ottosen og Schmidts Lærebog er Middelalderens Historie gennemgaaet.

III. *Klasse*: Nordens Historie efter Blochs Lærebog I.—II.

IV. *Realklasse*: Nordens Historie og Verdenshistorien efter Blochs Lærebog I.—II.

IV. *stud. Klasse*: Verdenshistorien efter Blochs Lærebog I.—II. Til Proven opgives Middelalderen, den nyere og nyeste Tid.

V. *stud. Klasse*: Oldtidens Historie efter Ræders Lærebog. Den nyeste Tid efter Blochs større

Lærebog og Nordens Historie efter Johan Ottosens Lærebog. Særlig udførlig er Revolutionens Historie behandlet, en Del af det i Fransk læste Stof har været taget derfra, og i Foredragstimerne har ligeledes derhen hørende Emner været behandlet.

VI. stud. Klasse: Oldtiden efter Ræder, Middelalderen og den nyere Tid efter Blochs Lærebog for Realskoler, den nyeste Tid efter Blochs større Lærebog, og Nordens Historie efter Johan Ottosens Lærebog.

Tysk

4. Underklasse: Tysk Elementarbog af Nissen Side 1—70. Sproglære mundtlig.

5. Underklasse: Tysk Elementarbog af Nissen fra Side 70 Bogen ud. Vers udenad efter samme Bog. Kapers Skema til Formlæren.

6. Underklasse: Tysk Læsebog for Mellemlklasserne af Kaper, Side 1—73. Vers udenad efter samme Bog. Kapers Skema.

1. Klasse: Tysk Læsebog for Mellemlklasserne af Kaper, Side 61—122. Kapers Formlære.

II. Klasse: 60 Sider af Kapers tyske Læsebog for Mellemlklasserne. Vers efter samme Bog. Kapers Sproglære.

III. Klasse: 60 Sider af Prosaen i Kaper og Simonsens Læsebog for de højere Klasser. Af Digtene: Goethe: Erlkönig, Heidenröslein, Wanders Nachtlied, Mignon; Schiller: Der Handschuh, der Taucher; Heine: Die Grenadiere, Lorelei, die Wallfahrt

nach Kevlaar. Hele Formlæren efter Kapers Sproglære.

IV. Klasse: Har læst, dels kursorisk, dels statarisk, Prosaen i Kapers Læsebog for Mellemlasserne, med Forbigaaelse af ganske enkelte Stykker, og Kaper og Simonsens Læsebog for de højere Klasser: Side 1—36, 69—78, 98—120, 154—188, 313—338. Heraf opgiver IV. Realklasse af sidstnævnte Bog: Side 1—36, 313—338. Poesi: Kapers Læsebog for Mellemlasserne og endvidere Digte af: Goethe, Schiller, Chamisso, Uhland, Zedlitz, Heine, Platen, Lenau, Mosen, Freiligrath, Heyse, Liliencron, Wildenbruch, efter *Kaper* og *Simonsen*. De sidste opgives.

Kapers Sproglære.

V. Klasse: 5 tyske Noveller udg. af Kaper (læste dels statarisk dels som Maanedslæsning). Lessing: Nathan der Weise. Kapers Grammatik for Latinskolens øverste Klasser gennemgaaet forfra til de stærke Verber. Nogle Stiløvelser, og Taleøvelser efter E. Rodhe: Tyska Talöfningar.

Fransk

6. Underklasse: Efter Th. Goldschmidts og Jul. Schiøtts franske Billed-Elementarbog med tilhørende Vægtavler er gennemgaaet Side 1—51, og den i disse Stykker indeholdte Grammatik er indovet, dels mundtlig, dels skriftlig gennem smaa Stile, hvortil de i Bogen indeholdte „exercises“ er benyttet.

I. Klasse: Samme Bog Side 52—123 (med enkelte Forbigaaelser.) Gram. og Stil som i 6. Undkl.

II. Klasse: Samme Bog Side 105—123 og Cohen og Kapers franske Læsestykker for Mellemlasserne.

klasserne Side 1--64 (undt. 7--11, 19--25). Efter Oluf Nielsens Grammatik er Verberne gennemgaaet.

III. Klasse: Ovennævnte Læsestykker Side 64--115, 121--133. Formlæren efter Oluf Nielsens Grammatik. De 25 første Stykker af Michelsens Stilovelselser er gennemgaaet mundtlig.

IV. Klasse: Noveller af Mérimée udg. af Baruéll og Michelsen, Side 1--31. Cohen og Kapers Læsebog, Side 133--176. Opgiver til Eksamen Cohen og Kapers Læsebog 83--115, 127--164. Mérimée Side 1--31. Formlæren og det vigtigste af Syntaksen efter Jungs Grammatik.

V. Klasse: Statarisk: Carl Michelsen: Historiske Læsestykker I. (Revolutionstiden). -- Gaston Boissier: Cicéron et ses Amis, Side 1--49. -- Dels kursorisk dels som Maanedslæsning er læst Mérimée: Colomba. Michelsens Stilovelselser. Jungs Grammatik.

VI. Klasse: Som V. Klasse. En Del mundtlige Oversættelser efter Michelsens Stilovelselser II.

Engelsk

I. Klasse: Listovs Ledetraad I. og II. Afdeling. Grammatik mundtlig.

II. Realklasse: Listovs engelske Læsestykker og Stiløvelser I, Nissens engelske Læsebog for Realskolens øverste Klasser Side 1--77. Rosings Grammatik.

III. Realklasse: Nissens Læsebog Side 130 Bogen ud. Rosings Grammatik. Hansen og Magnussens Versioner. 1 Version om Ugen,

IV. Realklasse: Nissens Læsebog. Opgiver til Eksamen Side 128—254. Poesi S. 254—279. Kursorisk: Little Lord Fauntleray by Frances Hodgson Burnett. Rosings Grammatik. Hansen og Magnussens Versioner.

V. Klasse: Indledningskursus efter Hansens og Magnussens Lærebog I. — O. Jespersens lille Grammatik.

VI. Klasse: Listovs Udvalg af engelske Forfattere I. Side 1—37. — Macauley: Lord Clive. — O. Jespersens Grammatik. Opgiver til Eksamen Hansen og Magnussens I. Side 1—55. — Listovs Udvalg I. Side 1—37. Macauley: Lord Clive Side 1—50.

Latin

II. stud. Klasse: Læst og repeteret Hauchs Læsebog I. Afdeling. En Del Smaastile paa Skolen.

III. stud. Klasse: Cæsar: De bello Gallico III. og lidt af IV. Formlæren efter Linderstrøm-Langs Grammatik. Alle Syntaksens vigtigere Regler mundtlig. Een Hjemmestil om Ugen efter Iversens Stiløvelser, ofte tillige en kort Skolestil.

IV. stud. Klasse: Cæsar: De bello Gallico III. og IV. (undt. Kap. 17,3—10). Cicero: In Catilinam I.—IV. Ovids Metamorphoser i Levys Udvalg 1—6. Linderstrøm-Langs Formlære og Syntaks. Een Stil om Ugen efter Iversens Stiløvelser og Rasmussens Eksamensstile. Repeteret det til Eksamen opgivne Pensum: Cæsar: D. b. G. IV., V., 1—10. Cicero: In Catilinam I. II., 1—5, III. Ovid: 1, 2, 4, 6.

V. Klasse: Cicero: In Catilinam I.—IV.

Livius XXII. Vergil: Æneiden I. Horats Oder I. 1—11, 14, 15, 18, 20—24, 26, 27, 29—31, 33, 34, 36, 38; II. 1—4, 6—8, 10—16, 20; III. 8—10, 13, 30; IV. 7, 13. Repeteret Syntaksen efter Linderstrøm-Langs Grammatik. En Version om Ugen.

Græsk

III. stud. Klasse: Efter Hudes græske Elementarbog er læst de forberedende Øvelser og de 10 første Sider af Xenophons Anabasis. Berg og Hudes græske Formlære.

IV. stud. Klasse: Xenophons Anabasis efter Hudes Elementarbog Side 11—49. Homers Iliade I., undtagen Vers 432—87. Formlæren efter Weilbachs Grammatik.

V. Klasse: Poesi: *Iliaden* VI. XXII. XXIV. Efter Petersen og Hudes græske Anthologi er læst: *Kallinos*, *Archilochos*, *Tyrtaios* I. III. IV. *Mimnermos*, *Solon* I. II. IV., *Theognis*, *Simonides Epigrammer*, *Platon*, *Demosthenes*, *Kallimachos*. Af ubekendte Forfattere II., III., V. *Anakreon* (undtagen II). *Anakreontiske Digte*. *Aristophanes: Af Skyerne*: Vers 1—156.

Prosa: *Platon: Apologien*.

Sechers Mythologi, og *Litteraturhistorie* Side 1—84 (undt. 54—65.) *Weilbachs Formlære*. Syntaks mundtlig.

Matematik

1. Klasse: I *Aritmetik* er uden Benyttelse af Bog gennemgaaet de 4 Regningsarter samt Ligninger af 1ste Grad med 1 ukekendt. En Mængde Opgaver svarende til Stoffet er løst. — *Geometri* er indøvet med stereometriske Legemer. Efter at have beskæftiget sig

en Del med disse, saaledes at Eleverne forbinder Tanker med Ord som plane Flader, Linjer, Punkter, Trekanter osv., har de begyndt paa geometrisk Tegning.

II. Klasse: Proportioner, Potens og Ligninger af 1ste Grad med flere ubekendte efter Jul. Petersens Aritmetik I. — Jul. Petersens Geometri 1—§ 65.

III. Klasse: Decimalbrøk, Rod og 2den Grads Ligninger efter Jul. Petersens Aritmetik og Algebra I. og II. Jul. Petersens Geometri fra § 64 til Cirkelperiferiens Deling.

IV. Klasse: Jul. Petersens Aritmetik II. Logaritmer, Rentesregning. Jul. Petersens Geometri fra § 106 Bogen ud. Repeteret hele det lovbefalede Eksamenspensum.

V. mat.-naturv. Klasse: Jul. Petersens Aritmetik og Algebra I. II., III. Jul. Petersens Trigonometri. Jul. Petersens Metoder og Teorier. — I Projektionstegning er Klassen naaet saa vidt, at den ved Aarets Slutning har kunnet løse en Del af tidligere Aars Eksamensopgaver.

VI. mat.-naturv. Klasse: Jul. Petersens Aritmetik og Algebra I. II., III. Repeteret hele det lovbefalede Pensum.

Naturlære

III. Klasse: Uden Benyttelse af Bog er gennemgaaet: Magnetisme, Termometre, Dampmaskiner, Kogning, Varmens Forplantning, Archimedes' Princip, Vægtfylde, Barometre og alt om Pumper.

IV. Klasse: Varmelæren og Læren om faste Legemers Ligevægt og Bevægelse efter Ellingers Fysik. Det hele Eksamenspensum repeteret.

V. *sproglig-hist. Klasse*: Varmelære, Magnetisme og Elektricitet efter Ellingers Lærebog, samt lidt Kemi.

V. *mat.-naturr. Klasse*: Mekanisk Fysik og Elektricitet efter Barmwaters Fysik.

VI. *mat.-naturr. Klasse*: Nyt som V. mat. Repeteret det lovbefalede Eksamenspensum.

Regning

1. *Underklasse* har lært at addere 1- og 2-cifrede Tal indtil 200. Desuden har de haft en Mængde Opgaver, der tjener til at lære dem at tænke. Som Eksempler anføres: Naar en Rude koster 35 Øre, hvad koster da 3 Ruder; naar du har en Krone og giver 35 Øre ud, hvormeget har du saa tilbage; naar en Alen deles i 24 Tommer, hvormange Tommer er der saa i $\frac{1}{2}$ Alen osv.

Disse Opgaver fortsættes igennem Klasserne, men bliver naturligvis sværere efterhaanden.

2. *Underklasse* har lært at subtrahere i Hovedet 2- og 3-cifrede Tal. Paa Tavle har de adderet og subtraheret indtil 4-cifrede Tal.

3. *Underklasse*: Multiplikation som Hoved- og Tavle-regning med benævnte og ubenævnte Tal. Multiplikationstabellen er indøvet.

4. *Underklasse*: Division som Hoved- og Tavle-regning med benævnte og ubenævnte Tal. Divisions-tabellen er indøvet.

5. *Underklasse*: Alle 4 Regningsarter med benævnte og ubenævnte Tal. Begyndt paa Brøk.

6. *Underklasse*: Lettere Opgaver i Brøkgregning.

1. *Klasse*: Alle 4 Regningsarter med Brøk. Regu-

ladetri i hele Tal og Brøk og enkelte blandede Opgaver efter Bokkenheusers Regnebog for Mellemlklasserne.

II. Klasse: Opgaver efter Bokkenheusers Regnebog for Mellemlklasserne.

III. Realklasse: Bokkenheusers Regnebog for de højere Klasser, blandede Opgaver.

IV. Realklasse: Har regnet Opgaver indenfor det Omraade, der er foreskrevet til alm. Forberedelseseksamen.

Naturhistorie

2. Underklasse: I Timerne har vi set paa Dyr og Billeder af Dyr. Vi har talt om Lighed og Forskel mellem Dyrene, om Legemets forskellige Redskaber og deres Brug, om det iøjnefaldende og ejendommelige for de enkelte Dyr, deres Bygning, Øjne, Øren, Tæer, Kløer, Hale og Beklædning. Men ved Siden deraf har vi ikke glemt at sætte Børnenes Fantasi i Bevægelse; mange smaa Børnehistorier om Dyr er blevet fortalt, dels for at lære Børnene, hvad Nytte og Skade Dyrene gør, dels for at give dem lidt Kendskab til deres Natur og Liv.

Vi har nærmest holdt os til Pattedyrene, men ogsaa beskæftiget os med enkelte Fugle og Krybdyr, for at Børnene kan faa et begyndende Overblik og en begyndende Forstaaelse af Dyreverdenen.

Der er selvfølgelig hverken Tale om Lærebog, Lektier eller Overhøring. Undervisningen bevæger sig indenfor meget fri Former, og kun ganske lempelig ledes Børnene til at udtale sig om de foreliggende Emner.

3. Underklasse har fortsat i samme Spor som 2den

Underklasse, blot har vi særlig holdt os til Fuglene og Krybdyrene. Børnene har mere og mere faaet Øvelse i at bruge deres Øjne og Forstand gennem Beskrivelse af Dyr fra Skolens Samling og af Billeder. Der er lagt Vægt paa at lære dem at drage Slutninger af det, de umiddelbart kan se paa og iagttage hos Dyrene, saaledes at de derved kommer til at lægge Mærke til Naturens Hensigtsmæssighed.

Der kræves i denne Klasse, at det, der er talt om, skal fæstne sig til *Kundskaber*, saa Overhøring kan finde Sted.

Heller ikke i denne Klasse bruges Bog.

4. *Underklasse*: Pattedyr og Fugle med nogle Forbigaaelser efter Sahlertz Naturhistorie for Begyndere.

5. *Underklasse*: Koldblodede Hvirveldyr, Leddyr, Bløddyr og Straaledyr efter samme Bog.

6. *Underklasse*: Efter samme Bog har Klassen lært de varmblodede Hvirveldyr og deres Fysiologi.

I. *Klasse*: Koldblodede Hvirveldyr, Leddyr, Bløddyr og Straaledyr efter Lütken's Lærebog Nr. 2.

II. *Klasse*: Efter samme Bog: Leddyr, Bløddyr og Straaledyr. V. A. Poulsens Botanik, den almindelige Del.

III. *Klasse*: Lütken Nr. 2 fra Krybdyrene og ud. V. A. Poulsens Botanik: Frikronede og helkronede tokimbladede Planter.

IV. *Klasse*: Repeteret hele det anordnede Pensum efter de samme Lærebøger.

Geografi

3. *Underklasse*: Børnene har lært Danmarks Geo-

grafi. De har lært Grænserne for hele Landet og for de enkelte Landsdele, Navnene paa Øer og Halvoer, Fjorde, Vandløb, Søer; hvor der er Agerland, hvor Skov, Hede osv. Udførligt har vi dvælet ved Byerne, har foretaget Rejser — saavel med Jærnbane som med Skib — fra den ene til den anden, opholdt os ved deres Seværdigheder og ved historiske Begivenheder, der knytter sig til dem.

Overhøring finder Sted efter et Kort uden Navne.

4. *Underklasse*: Efter Erslevs Geografi er 3. Klasses Pensum repeteret; endvidere er gennemgaaet Norge, Sverrig og Rusland. Der er fortalt og læst en Del for Børnene, særlig om historiske Forhold, knyttede til bestemte Egne, om Naturforhold og Folkeliv.

5. *Underklasse*: Efter samme Bog: Mellemeuropa og de brittiske Øer.

6. *Underklasse*: De brittiske Øer og Sydeuropa, samt de fremmede Verdensdeles Naturforhold.

I. *Klasse*: Asien, Afrika, Amerika, Australien efter Erslevs Geografi Nr. 2, revideret af Weitemeyer.

II. *Klasse*: Efter samme Bog som I. Klasse gennemgaaet Europa undtagen Balkanhalvøen og Italien.

III. *Klasse*: Efter samme Bog: Den almindelige Del samt de fremmede Verdensdele.

IV. *Klasse*: Læst og repeteret hele det anordnede Pensum efter samme Bog.

Igennem alle Skolens Klasser er der Undervisning i **Gymnastik**; Drengene for sig under *Løjtnant Holger Nielsen* og *Kand. Lefolii*, Pigerne for sig under *Løjtn. Nielsen* bistaaet af *Frk. Anna Kønigke*. — Ligeledes er

der gennem hele Skolen Undervisning i **Sang** (*Musiklærer Jørgensen*), dog har de ældste Klasser været fritagne, da saa godt som ingen af Eleverne her har Stemme. — Pigerne indtil II. Overklasse har Undervisning i **Haandarbejde**. Alle Klasserne indtil III. Overklasse har Undervisning i **Skønskrivning** og **Frihaandstegning**. — III. Overklasse har **geometrisk Tegning**; V. studerende Kl. (Matematikerne) **Projektionstegning**.

Af Aarets Dagbog

Foredrag — Oplæsninger — Lærermøder — Besøg — Udflugter — Gymnastik og Idræt — Diskussionsklub — Sangforening

For den samlede Skole har som sædvanligt *H. C. Frederiksen* hver Mandag Morgen holdt en oplysende og opbyggelig Tale, eller oplæst Historier, Digte eller lignende. Talen tager hyppigt sit Udgangspunkt i Ugens Søndagsstykke og indgaar som Led i Skolens Religionsundervisning. — Af *samme* er der ogsaa holdt Foredrag ved de store Kirkefester samt paa Dage, der har en særlig Plads i vor Skoles Historie. Blandt disse skal her, foruden Skoleaarets Indledning og Afslutning, samt Skolens Fødselsdag den 3die Novbr., nævnes den 8de Oktober, da der i Salen blev ophængt et

Billede forestillende *Rønnebergstatuen* i Helsingfors; den 26. November og 14. Januar, da der ophængtes Billeder af *Peter Rørdam*, af afdøde Pastor *Ore Hohlenberg**), Mænd som paa forskellig Maade har haft deres Betydning for Skolen, og hvis Liv og Virksomhed ved disse Lejligheder blev forklaret for Elever og Lærere. Af andre Emner kan nævnes et Foredrag om *Hadersler Frimenighed og dens Kirke* og et Foredrag for de ældre Elever om *Konfirmationen*.

Skolen har i Aar paa sine Festdage som tidligere kunnet glæde sig ved et talrigt Besøg af Forældre og Venner.

I en ugentlig Time har *Chr. Branner* holdt Foredrag eller Oplæsning for de 3 ældste Klasser. I en længere Række Foredrag er her gennemgaaet *Rousseaus* Liv og Tanker paa Grundlag af hans „*Confessions*“ og dertil knyttet Foredrag om andre af det 18. Aarhundredes franske Filosofer og deres Ideer. Disse Foredrag er bragt i Forbindelse med det i Historietimerne gennemgaaede Stof og den i Fransk valgte Læsning, saaledes at Elevernes Kendskab til en enkelt Periode i Historien er blevet uddybet saa vidt som muligt. -- Endvidere er der i disse Timer dels fortalt og dels læst op: Partier af *Troels Lunds Bog om Sundhedsbegreber*; holdt Foredrag om *Schandorph* og læst op af *Schandorph* i Anledning af Digterens Død; og endelig læst op og forklaret: *Sophokles: Antigone* og *Shakespeare: Henrik IV. og Hamlet*.

For Mellemklasserne har *Chr. Branner* i en ugentlig

*) Gaver fra Fosterbørnene og Frk. Caroline Frederiksen.

Time fortalt *En spartansk Drengs Historie* paa Grundlag af *Mariagers Bog: Sparta*, og for I., II. og III. Real-klasse fortalt *Gunløg Ormstunges* og *Nials Saga* efter *N. M. Petersen: Islændernes Færd hjemme og ude.*

I en ugenlig Time i den sidste Del af Skoleaaret har *Kandidat Bondesen* gennemgaaet *græske Sagn* for 5te og 6te Underklasse.

For de overste Klasser er der af *Kandidat Kaper* holdt et Foredrag paa Tysk om *Schillers Barndom og Ungdom*; af *Kandidat Andersen* 2 Foredrag om *Augustinus* og af *Kandidat Lefolii* et Foredrag om *Darwins Liv.*

Som i tidligere Aar har Bornehjemsforstander *Carl Christensen* ved flere Lejligheder holdt Foredrag for den samlede Skole; særlig skal her nævnes hans Foredrag den 10. Septbr. om „*En forældreløs Drengs Liv*“.

I Begyndelsen af Aaret havde Skolen Besøg af Skoleforstanderinde Frk. *Aina Henrichson* fra *Björneborg i Finland*, som den 24. Aug. holdt det foran trykte Foredrag om *Runeberg* og den 14. Septbr. et Foredrag om *Topelius*. Skolen takkede hende gennem en Tale for Finland af en af Bestyrerne og ved Af-syngelsen af „*Suomis sång*“, som var indstuderet til denne Lejlighed.

Der har i Aar foruden de fem ordinære Lærermøder, hvor Eleverne gennemgaaes og Vidnesbyrdene vedtages, været holdt en Del andre med Foredrag og Forhandling om forskellige Emner, Skolen vedrørende.

Den 24. August fortalte *H. C. Frederiksen* om sine

Indtryk fra Sommerferiens Lærermøder, nemlig Fysiklærermødet i Askov og det nordiske Skolemøde i Kristiania. Chr. Branner fremdrog Iagttagelser fra den sidste Eksamen, særlig angaaende Eksamenseksamination. — Den 10. Septbr. holdt Chr. Branner Foredrag for Historielærerne om Historieundervisning. — D. 5. Novbr. talte H. C. Frederiksen om sine Indtryk fra de lærde Skolers Lærerforeningsmøde i Oktoberferien; idet han særlig fremdrog Rektor Almqvists Foredrag om svensk Klasseundervisning. Derefter indledede Chr. Branner en Forhandling om Ugevidnesbyrdene. — Den 12. Decbr. oplæste H. C. Frederiksen i Form af „et Brev til mine Medarbejdere“ en Afhandling om sit Syn paa den lærde Skole og dens Fremtid. — 31. Januar Bibellærermøde. — 7. Marts holdt Inspektør Holger Nielsen et Foredrag om en Omlægning og Forkortelse af Skoletiden, og ved det almindelige Lærermøde d. 6te Maj indlededes en Forhandling mellem Bestyrere og Lærere om en Ændring af Lærernes retslige og økonomiske Stilling i Anledning af et af Lærerne indgivet Andragende.

I November Maaned 1900 tilbragte Chr. Branner og Kandidat Kaper et Par Dage i Lund for at overvære Undervisningen ved det derværende *högre allmänna läroverk*. — I Maj 1901 var Inspektør Holger Nielsen Gæst ved samme Skole for at se paa svensk Gymnastik, og H. C. Frederiksen og Chr. Branner deltog med Inspekt. Nielsen i et Møde om *Ungdommens fysiske Opdragelse*, hvortil Lunds pædagogiske Forening havde indbudt Københavns.

D. 24. November havde vor Skole Besøg af en af Lærerne fra Lund *Dr. phil. Docent E. Rodhe.* — For den Forbindelse, der saaledes er knyttet med Lund; for alt, hvad vi der har set og lært, og for den Elskværdighed og Imødekommenhed, vi har mødt hos Latinskolens Rektor Hr. Dr. phil. Sprinchorn og dens Lærere, bringer vi ogsaa herigennem vor Tak.

Straks efter Afslutningen af forrige Skoleaar gjorde de nye Studenter og nogle af de ældre Elever sammen med *Chr. Branner, Kandidaterne Kejser og H. C. Christiansen* en 2 Dages Udflugt til *Lund, Skärålid* og *Helsingborg.* Udgifterne bestredes af en Sparegris, hvortil der var givet Bidrag i de to sidste Aar. Til Minde om den overmaade fornøjelige Tur ophængtes paa Skolen *et Billede af Lunds Domkirke,* medbragt fra Lund.

D. 6. Septbr. var II. Kl. med *Chr. Branner* paa *oldnord. Musæum.* — Den 16. Februar var en Del Elever med *H. C. Frederiksen* paa *den finske Udstilling.*

Den 29. Maj var 6. Underklasse med *Kandidat Bondesen* og *Kandidat Andersen* paa en *Udflugt til Helsingør og besau Kronborg.*

Foruden disse større Ture har Skolen haft sin *Skovtur* med Røverleg i Fortunens Indelukke d. 24 Maj og i Vinterens Løb flere fornøjelige *Slædeture* paa Ulvebakkerne og d. 18. Januar en *Skøjtetur* paa Kildesøen i Dyrehaven.

I Forbindelse med disse Ture skal nævnes, at Skolen som sædvanlig har drevet sine fri *Idrætsøvelser* bl. hvilke Fodbolden i Charlottenlund Skov indtager den mest fremtrædende Plads. Vi har i Aarets Lob haft adskillige Kampe med andre Skoler og Klubber. Næmlig: 30. Septbr. mod Klubben „*Tjalfe*“; Ordrup vandt med 5 Maal mod 2. — 10. Novbr. med *A. B.s Juniorhold*, Ordrup vandt med 4 mod 1. — 14. April med „*Frem*“s 2det Hold, Ordrup vandt med 4 mod 0. — 20. April med *A. B.s Juniorhold*; Ordrup vandt med 1 mod 0.

Gymnastiktimerne har, saa tit vi har kunnet, været henlagt til *Legepladsen*, og for at muliggøre, at ogsaa de forskellige Redskabsøvelser skal kunne foretages i fri Luft, er der paa Pladsen opstillet et Apparat til Anbringelse af Ringe, Trapez og Tove. — I Sommer-tiden foregaar de fleste Gymnastiktimer derfor paa Pladsen, saaledes at Eleverne efter de forberedende Øvelser inddeles i Hold, der skiftevis over sig i Højde-, Længdespring, Stangspring, Kastning, eller foretager forskellige Redskabsøvelser. Skolen mener, at Gymnastikken drevet paa denne Maade bliver baade sundere og fornøjeligere end i en lukket Sal.

Eleverne i Skolens 3 overste Klasser har i Aar stiftet en *Diskussionsklub* („*Peter*“). Der er i Vinterens Lob i denne Klub blevet afholdt en Række Foredrag af Elever, hvortil har knyttet sig en Forhandling. I denne har foruden Bestyrerne flere af Lærerne, særlig *Kandidat Kaper* hyppig deltaget. Emnerne har været følgende:

1. *Hvorridt er Ekspeditioner til hidtil ukendte Egne til Gavn for Menneskeheden eller ej.*
2. *Muligheder for et Fællessprog.*
3. *Militarismen.*
4. *Kulturkampen i Sydafrika.*
5. *Udanske Ord i det danske Sprog.*
6. *Politiske Tilstande og Ideer.*
7. *Kvindens Stilling.*
8. *Det kinesiske Spørgsmaal.*

Forhandlingerne har været ført med Liv og Alvor, og Skolen har glædet sig over denne Klub, baade fordi den er et Tegn paa Liv og Interesse blandt de unge og giver dem Lejlighed til at danne sig en selvstændig Mening og forsvare den ogsaa overfor deres Lærere, — og fordi den bidrager til at fremme det gode, rent menneskelige Forhold mellem Elever og Lærere, som Skolen sætter saa megen Pris paa at udvikle. — Vinterens Møder sluttede med en fornøjelig Sammenkomst i Charlottenlund Jernbanepavillon d. 13. April.

Endelig skal nævnes, at den i Fjor paa Foranledning af Hr. Grosserer Ibsen stiftede *Sang- og Musikforening* har fortsat sin Virksomhed i Aar under *Musiklærer Jørgensens* og *Kandidat Bondesens* Ledelse og har holdt regelmæssige Møder hver Tirsdag Aften fra Begyndelsen af Oktober og Aaret ud. Den har glædet Skolen ved flere festlige Lejligheder.

Eksaminer.

I Sommeren 1900 indstillede VI. st. Klasses 4 Disciple sig til *Afgangseksamen for studerende* og bestod alle, 3 med første, 1 med 2. Karakter. Desuden indstillede sig 9 Privatister fra Undervisningsanstalten „København“.

Til *FjerdeKlassesHovedeksamen* indstillede sig Skolens 4 Disciple; desuden 3 Privatister fra „København“, 1 fra Andreas Kollegiet i Ordrup og 1 fra Hellerup Latin- og Realskole.

Til *Almindelig Forberedelseseksamen* indstillede sig 5 Disciple i IV. Realklasse. De bestod alle.

Karakterlisten for Skolens Disciple findes omstaaende.

Til *Afgangseksamen for studerende* i Sommeren 1901 indstiller sig 2 Disciple i VI. Klasse: *Karen Sofie Frederikke Jensen*, Datter af Gaardejer Jakob Jensen, Glumso; og *Niels Bernhard Løw*, Søn af Fabrikant Løw, Ordrup, begge af den mat.-naturv. Retning.

Til *Fjerde Klasses Hovedeksamen* indstiller sig IV. stud. Klasses 5 Disciple: *Léon Emile Eugène Richard Ehlers*, Søn af Dr. med. Ehlers, København; *Viggo Julius Holstein-Rathlou*, Søn af forhv. Forpagter Holstein-Rathlou, Rathlousdal; *Anna Caroline Amalie Hougaard*, Datter af Fuldmægtig Hougaard, Ordrup; *Lauritz Emil Tuxen*, Søn af Direktør Tuxen, Ordrup; alle af den sproglig-hist. Retning, — og *Antonio de Coninck Smith*, Søn af Fabrikant Smith, Ordrup, af den mat.-naturv. Retning.

Til *Almindelig Forberedelseseksamen* indstiller sig IV. Realklasses 5 Disciple: *Fritz Ove Johannes Hansen*, Søn af Fødselshjælper E. Hansen, Hellerup; *Knud*

Holst, Søn af forhv. Købmand Holst, Ordrup; *Rasmus Marius Høy-Petersen*, Søn af Købmand Høy-Petersen, Skovshoved; *Jørgen Tvede Mygind*, Søn af afd. Fabrikant Mygind, Ordrup; *Axel William Bloch Jensen*, Søn af afd. Kapelmusikus Jensen, København.

Afgangseksamen for studerende 1900

Navn	Dansk Stil		Dansk og Old-nordisk	Historie	Fransk	Engelsk	Latin			Gresk	Natur-lære	Points	Karakter
	friOpg.	b.Opg.					skriftl.	læst	ikke læst				
Marius Korsgaard	mg÷	mg÷	mg+	ug÷	mg÷	mg+	g	mg	mg+	mg+	mg÷	95 ² / ₃	1
Georg Zytphen Adeler.	mg÷	g	mg	mg	g+	g+	g+	mg	mg	mg+	mg	90 ² / ₃	1
							Aritmetik		Geometri		Fysik		
							skr.	mdt.	skr.	mdt.	mek.	kem.	
Emil v. Holstein Rathlou	mg	mg	mg+	mg+	mg	mg+	mg	mg+	mg	ug÷	ug	102 ¹ / ₃	1
Kirstine Sørensen	g+	mg÷	ug÷	ug	tg	mg+	mg	ug÷	tg	ug	mg÷	82	2

Fjerde Klases Hovedeksamen 1900

Navn	Dansk	Fransk	Tysk	Latin	Græsk	Historie	Naturhistorie	Geografi	Aritmetik	Geometri	Naturlære	Points	
												Afsl.	i alt
Aksel Benzon	mg+	g	mg+	g+	mg	mg	mg+	ug+	g+	mg		33	70 ² / ₃
Aage Hoffmeyer	mgog	mg+	mg	mgg+	ug+	ug	mg	mg	mg+	g+		32	76 ² / ₃
Erna Petersen	mg+	mg	ug	mgg+	ug	mg+	mg+	g+	mg	g+		32 ² / ₃	76
Viggo Marstrand	g+	g+	mg+	g+		mg	mg+	mg	mg+	ug	mg+	32	73

Almindelig Forberedelseeksamen 1900

Navn	Dansk		Engelsk	Tysk	Fransk	Historie	Geografi	Naturhistorie	Geometri	Aritmetik	Regning	Naturlære	Orden	Points
	skrifl.	mdtl.												
Knud Regnar Carstensen	g+	mg	mg+	ug	ug+	ug+	ug	mg+	mg+	mg+	mg+	mg+	mg	110
Aage Hviid Petersen	mg+	mg+	g	mgg+		g	g+	g	g+	mg+	ug	mg+	mg	89 ² / ₃
Theodor Martens	g+	ug+	g+	mg		g+	mg+	mg+	mg+	mg+	ug+	g	mg+	92
Svend Christian Olsen	mg+	ug	mg+	mg+	g+	mgg+	mg	mg	ug	ugg+	ug+	mg+	mg	111 ¹ / ₃
Franzi Olavia Robertson	mg+	ug	mg	ug	mg+	mg	mg+	mg+	g	g	mdl.	g	mg	91 ² / ₃

I Skoleaaret 1901—1902 bruges følgende Bøger*)

1. Underklasse.

H. C. Frederiksens Læsebog for smaa Børn.

2. Underklasse.

Schneekloth: Dansk Læsebog for det andet Skoleaar.

3. Underklasse.

Agerskov, Nørregaard og Strøms danske Læsebog Nr. 1.

4. Underklasse.

Pio og Wimmers danske Læsebog for de lavere Klasser 8.
Udg. Nissens tyske Elementarbog. Erslevs Geografi Nr. 3.
Sahlertz's Zoologi. Johan Ottosen: Børnenes Fædrelandshistorie.
Bibelhistorie af Martensen og Paulli.

5. Underklasse.

Pio og Wimmers danske Læsebog for de lavere Klasser 8.
Udg. Nissens tyske Elementarbog. Kapers Skema til den tyske
Formlære. Erslevs Geografi Nr. 3. Sahlertz's Zoologi. Johan
Ottosen: Børnenes Verdenshistorie. Johan Ottosen: Børnenes
Fædrelandshistorie. Bibelhistorie af Martensen og Paulli.

6. Underklasse.

Pio og Wimmers danske Læsebog for Mellemklasserne 6.
Udg. Kapers tyske Læsebog for Mellemklasserne. Kapers Skema
til den tyske Formlære. Schiøtt og Goldschmidts franske Billed-

*) Skolen forbeholder sig Ret til at indføre enkelte Bøger, som ikke her er anført, efterhaanden som der bliver Brug for dem. Det tilraades: ikke at forsyne nye Bøger med Navn, forinden de er forevist paa Skolen. Alle de danske Læsebøger skal have den befalede Retsskrivning.

elementarbog med tilhørende Atlas. Johan Ottosen: Børnenes Verdenshistorie Bibelhistorie af Martensen og Paulli. Erslevs Geografi Nr. 3. Erslevs større Atlas. Sahlertz's Zoologi.

I. Klasse.

Pio og Wimmers danske Læsebog for Mellemlklasserne 6. Udg. Kapers tyske Læsebog for Mellemlklasserne. Kapers tyske Grammatik. Schjøtt og Goldschmidts franske Billedelementarbog med tilhørende Atlas. Listovs engelske Ledetraad I. Afdeling. Bibelhistorie af Martensen og Paulli. Blochs Lærebog i Historie I. Christensens Geografi. Erslevs større Atlas. Lützens Zoologi.

II. stud. Klasse.

Pio og Wimmers danske Læsebog for Mellemlklasserne 6. Udg. Det nye Testamente. Kapers tyske Læsebog for Mellemlklasserne. Kapers tyske Grammatik. Kapers tyske Leksikon. Cohen og Kapers franske Læsestykker. Oluf Nielsens franske Grammatik. Hauchs latinske Læsebog I. Ottosen og Schmidts Lærebog i Historie. Erslevs Geografi Nr. 2. Erslevs større Atlas. Lützens Zoologi Nr. 2. Warmings Botanik. Bokkenheusers Regnebog for Mellemlklasserne.

II. Realklasse.

Som II. stud. Klasse, men anskaffer i Stedet for de latinske Lærebøger Listovs engelske Læsestykker I. og senere Nissens engelske Læsebog for Realskolens øverste Klasser med Glosarium. Rosings Grammatik og Rosings Leksikon.

III. stud. Klasse.

Fengers danske Læsestykker I. Det nye Testamente. Kapers og Simonsens tyske Læsebog for de højere Klasser. Kapers Grammatik. Cohen og Kapers franske Læsebog. Oluf Nielsens franske Grammatik. Cæsar: De bello Gallico udgivet af Gertz 1. Hefte. Linderstrøm-Langs latinske Formlære og Syntaks. Jensen og Goldschmidts Leksikon. Hudes græske Elementarbog. Bergs græske Grammatik udgivet af Hude. Erslevs Geografi Nr. 2. Erslevs større Atlas. Ottosen og Schmidts Lærebog i Historie II. Lützens Zoologi Nr. 2. Poulsens Botanik. Jul. Petersens Aritmetik og Algebra I. og II. Jul. Petersens Geometri.

III. Realklasse.

Som III. stud. Kl., men anskaffer sig i Stedet for de latinske og græske Lærebøger Nissens engelske Læsebog for de højere Klasser med Glosarium. Hansen og Magnussens Versioner. Rosings Grammatik. Rosings Leksikon. Bokkenheusers Regnebog for de højere Klasser.

IV. stud. Klasse.

Fengers danske Læsestykker 1. Kapers og Simonsens tyske Læsebog for de højere Klasser. Kapers Grammatik. Tysk-dansk Leksikon af Kaper. Cohen og Kapers franske Læsebog. Jungs Grammatik. Cæsar: De bello Gallico v. Gertz, 1 Hefte. Ovid ved Levy. Ciceros Taler ved Madvig. Linderstrøm-Langs Formlære og Syntaks. Jensen og Goldschmidts Leksikon. Iversens Stilvelser. Xenophons Anabasis. Bergs græske Grammatik. Bergs Leksikon. Sechers græske Mytologi. Blochs Læsebog i Historie I.—II. Erslevs Geografi Nr. 2. Erslevs større Atlas. Lützens Zoologi Nr. 2. Poulsens Botanik. Ellingers Fysik*). Simeon Larsens Logaritmer. Jul. Petersens Aritmetik I.—II. og sammes Geometri.

IV. Realklasse.

Som IV. stud. Klasse, men anskaffer i Stedet for de latinske og græske Lærebøger Nissens engelske Læsebog. Hansen og Magnussens Versioner. Rosings Grammatik. Bokkenheusers Regnebog for de højere Klasser.

V. Klasse (sprog- hist.)

Wimmers oldnordiske Læsebog. Wimmers Grammatik, Sicks franske Ordbog. Sundby og Baruëls dansk-franske Ordbog. Ciceros Taler ved Madvig. Horats's Oder og Breve ved Lembke (sidste Udgave). Henrichsens Versioner. Jensen og Goldschmidts Leksikon. Thomsen: Det romerske Stats- og Privatliv i Oldtiden (2. Udgave). Rafns Litteraturhistorie. Platons Apologi og Kriton ved Wiehe (4. Udg.) Weilbachs Formlære. Ilias VI. (Ameis Udgave). Bergs Leksikon. Sechers Mytologi. Sechers Kunsthistorie. Johan Ottosens Nordens Historie. Ræder: Lærebog i Oldtidens

*) Ankaffes ikke af de sprog.-hist. studerende. De græske Bøger anskaffes ikke af de mat.-naturv. studerende.

Historie for Gymnasier. Blochs Lærebog i den nyeste Tids Historie. Ellingers elementære Fysik.

Samtlige Elever bruger ved Morgensangen, Sangundervisningen, i adskillige Undervisningstimer og ved andre Lejligheder følgende Sangbøger: Hohlenbergs Sange, Rasmussens Børnesangbog og den danske Skoles Sangbog.

Overretsprokurator Kalko, København, er Skolens juridiske Vejleder; inkasserer ogsaa de Skolepenge, der ikke betales maanedsvis.

Slutning

Skriftlig Afgangseksamen holdes 10.–14. Juni, — *Mundtlig Afgangseksamen* fra 18. Juni—6. Juli. — Næste Aars Afgangsklasser, d. e. nuværende III. og V. Kl. samt II. Kl. har Aarsprøve i samtlige Fag; de øvrige Klasser kun i enkelte Fag, idet denne Overhøring kun tilsigter at give Børnenes Forældre en særlig Lejlighed til at besøge Skolen og faa et Indtryk af dens Undervisning. Overhøringen er for disse Klassers Vedkommende **ingen Eksamen** og *vedrører ikke Spørgsmaalet om Elevernes Opflytning i en anden Klasse.* — Den finder Sted Mandagen d. 8. Juli Kl. 8—3.

Onsdag 10. Juli Kl. 9 afsluttes Skoleaaret, Eksamenstestimonierne og de skriftlige Vidnesbyrd uddeles, og Disciplenes Ordning i Klasser til næste Skoleaar meddeles. — Samtlige Hjem og Venner af Skolen indbydes til at overvære Eksaminerne og Aarets Afslutning. Efter denne tager *Sommerferien* sin Begyndelse.

Det nye Skoleaar begynder Torsdag d. 22. August Kl. 9. Børnenes Forældre og andre Venner af Skolen indbydes til at overvære det nye Skoleaars Indledning.

H. C. Frederiksen
træffes 11—2

Chr. Branner
træffes paa Skolen 2—3
og i sit Hjem 4—5

Indhold

	Side
Pædagogiske Strømninger og Nydannelser	3
1. Indledning	3
2. Paa Strøget	5
3. Den personlige Skole	15
4. Oldermændens Datter	30
5. Barnet er Pædagogens Far	46
Om Runeberg	54
Skoleåret 1900—1901	62
Undervisningsfagenes ugenlige Timetal	64
Skolens Lærerkæfter	65
Kostskolen	68
Almindelige Bestemmelser og Ordensregler	69
Betalingsvilkaar	70
Skriftlige Vidnesbyrd om Disciplene	72
Dansk til danske Børn!	74
Skolearbejdet i de forskellige Fag	80
Af Aarets Dagbog	99
Eksaminer	106
Bøger i 1901—1902	110
Slutning	114
